

Koprivnički čizmarski ceh

PRINOS POZNAVANJU POVIJESTI PRERADE KOŽE I OBUČARSTVA U KOPRIVNICI

I.

Cehovska obrtnička udruženja, sa svojim nacifranim artikulušima i specifičnim životom, dala su minulih nekoliko stoljeća i koprivničkom gospodarskom i društvenom razvoju svoj osebujni pečat. Koprivničko podgrađe (suburbium), nakon jenjavanja turske opasnosti, postaje jedno od najznačajnijih obrtničko-trgovačkih jezgri, iz kojeg su ove osnovne gospodarske funkcije zračile u širu okolicu. Čak i po broju stanovnika, a posebno po svojim širokim trgovačkim i obrtničkim vezama, Koprivnica se u XVII. i XVIII. stoljeću ubraja među najveća gradska središta sjeverne Hrvatske.

U sustavu tadašnjeg privređivanja, cehovi dobivaju izuzetno važno mjesto, jer oni predstavljaju jedan od stupova prosperiteta gradova, a obrtnici najuvaženiji građani (purgeri). U ovom dijelu Hrvatske cehovska udruženja mahom se osnivaju u toku XVII. i osobito XVIII. stoljeća, iako se neka obrtnička udruženja javljaju i ranije.¹ Njihovo značenje već je dobrano sankcionirao hrvatski sabor u Križevcima 1466. godine, koji cehovima daje privilegiranu samoupravu. Nakon svojeg zenita tijekom XVIII. stoljeća, cehove ruši novo manufakturno i industrijsko doba, pa ih car Josip II. već 1783. godine čak i službeno ukida. Međutim, oni žive i dalje, a »Općim cehovskim redom« iz 1813. dolazi čak i do njihove određene obnove. No, modernije doba nitko nije mogao zaustaviti, pa carski patent od 20. prosinca 1859. godine, kojim je u austrougarskim zemljama uvedena sloboda obrta stavlja točku na dugu cehovsku povijest. Ipak, rudimenti cehovskog zanat-

skog udruživanja praktički su se u našem kraju održali sve do početka ovoga stoljeća.²

O obrtničkim udruženjima u Koprivnici, prije najezde Turaka u naše krajeve, teško je govoriti, jer nema očuvane dokumentacije. Ipak, poznato je da koprivnički suburbium već u XIV. i XV. stoljeću, osobito nakon stjecanja privilegija slobodnog kraljevskog grada 1356. godine, obavlja važnu trgovačko-obrtničku funkciju za širu okolicu. Stoga je velika šteta što je uništena dokumentacija o tom važnom segmentu življenja u staroj Koprivnici. Ipak, jedan pečatnjak, o kojem će kasnije biti više riječi, upozorava na postojanje cehova u našem gradu već krajem XV. stoljeća, što, također, potvrđuje zaključke o njegovu gospodarskom značenju u to doba.

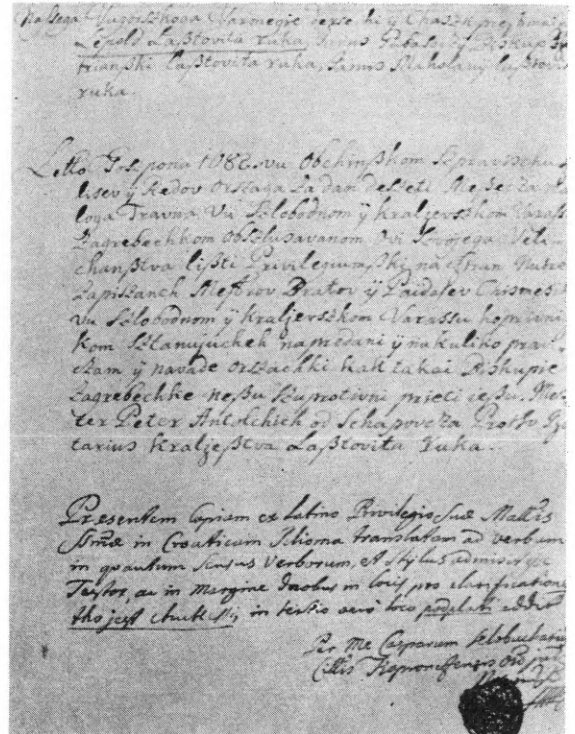
Najstarije koprivničke cehovske povelje i druga dokumentacija, koja je dosad pronađena, datira iz prve polovice XVII. stoljeća, kada grad prestankom turske opasnosti dobiva novi gospodarski polet. Ova obrtničko-trgovačka funkcija Koprivnice osobito jača narednih desetljeća i stoljeća, kada izgradnjom tvrdih cesta dolazi do punog izražaja njezin povoljan prometni položaj. Osim cehovskih udruženja prerađivača kože, u Koprivnici je minulih stoljeća djelovalo niz cehova ostalih obrtničkih struka. Neke najvažnije ostale cehove spomenut ćemo ovdje prema dokumentaciji Muzeja grada Koprivnice i Historijskog arhiva iz Varaždina, te postojeće literature.

Od tridesetak obrtničkih struka, u toku XVII. i XVIII. stoljeća u Koprivnici je, prema navodima povjesničara Horvata, Brozovića, Bićanića i Szladeczkog, osnovano devet cehovskih udruženja. S obzirom na velik broj »meštrov«, samostalno su djelovali cehovi čizmara, tkalaca, lončara i klobučara, dok su u ostalih pet mješovitih cehova

bili ujedinjeni ostali zanati po srodnosti. Zasad se računa da je najstarija pravila (artikuluše) dobio ceh koprivničkih bravara, kovača, krznara i remenara, koje je kralj Ferdinand III. potvrdio 12. rujna 1635. godine.³ Tkalački ceh dobio je svoja pravila 24. rujna 1724., lončarski 28. lipnja 1763., a krojački ceh 18. veljače 1782. godine. Zajednički ceh mesara, pekara, licitara i mlinara dobiva pravila 22. veljače 1766., ceh kolara, limara, stolara i tesara 19. veljače 1782., te ceh kožara, opančara i postolara 1681. godine. Kasnije su se krojačkom cehu pridružili još i čohaši i gumbari, mesarskom češljari, kolarskom tokari, bačvari i zidari, a starom cehu bravara, kovača, krznara i remenara još i puškari, kapari i čavlari, dok se sve brojniji klobučari od 18. kolovoza 1820. organiziraju u samostalni ceh.⁴

Međutim, postojeća dokumentacija, mahom iz Muzeja grada Koprivnice, dokazuje o djelovanju cehovskih udruženja i izvan ovih spomenutih devet cehova. Tako je, primjerice, poznato da su i koprivnički mesari, poput ostalih struka, 1697. godine prepisali cehovska pravila od svojih varaždinskih kolega i tako osnovali samostalni ceh.⁵ Franjo Horvatić temeljito obrađuje djetička pravila starog ceha koprivničkog iz 1795. godine u kojem su bili udruženi kalfe kovača, bravara, cestara, sedlara, remenara, krznara, srebrnara, stolara, nosača, staklara i sapunara.⁶ Brozović, pak, navodi podatak da je kralj Franjo I. 1809. godine dao povlastice koprivničkom cehu bravara, kovača, nožara, sedlara i puškara.⁷

Od cehalija iz Muzeja grada Koprivnice valja još navesti knjigu privilegija koprivničkog ceha košarača, lončara, tesara, draguljara, strugara i staklara iz 1819., zatim »Prothocolum privilegiranog ceha chismara i kozzara u szlobodnom i kralyevszkom varassu Koprivniczi« od 1774. do 1859. godine, »Protochol ceha kovacha, sztolara, remenara i malera« od 1775. do 1820., glavni zapisnik Staroga ceha od 1859. do 1909., protokol kalfe i šegrtah pintarskog, zidarskog, stolarskog, tokarskog, kolarskog i kožarskog obrta od 1782. do 1871. godine pisan na njemačkom i hrvatskom jeziku, protokol ceha kovača, špoljara, nožara, krznara i drugih struka od 1820. do 1831., zapisnici sa sjednica lončarskog ceha od 1869. do 1895., pravila ceha »kovachev, spolarov, czestarov

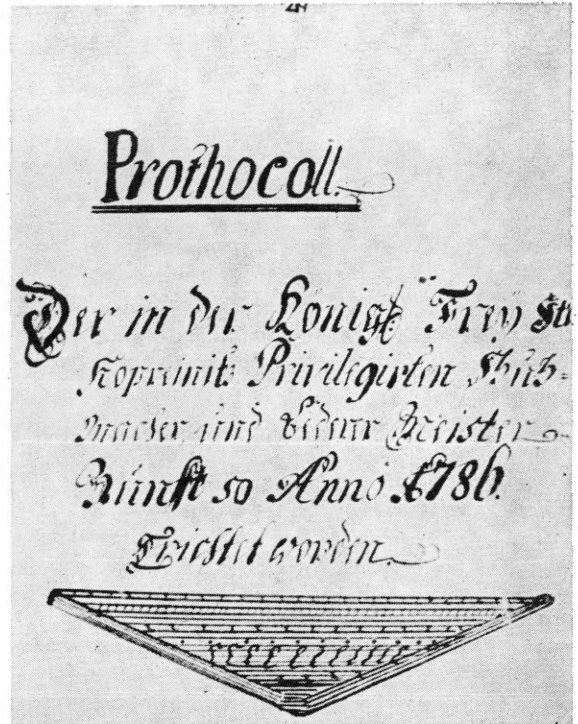

Zadnja stranica pravila čizmarskog ceha u Koprivnici iz 1681/82. godine

illiti naiffarov, remenarov, szedlarov, szrebernarov, kersznarov y tisslarov« iz 1766. (s potpisom Marije Terezije), artikuluši nekih drugih cehova, itd.⁸ Iz Historijskog arhiva u Varaždinu zanimljivi su cehovski dokumenti iz stare Koprivnice, koji se odnose na djelovanje ceha pekara, mesara, užara, mlinara, sapunara i češljara iz 1846. i 1847. godine, zatim, pekarskog ceha iz 1850., tu su artikuluši krojačkog ceha od 3. srpnja 1772., pa dokumenti o radu ceha pekara, mesara, mlinara, licitara, užara i češljara iz 1822. i 1829., »Upisnik šegrtah« od 15. veljače 1887. do 23. prosinca 1899., »Upisnik obrtnicah« od 1887. do 1910. godine, a zanimljivi podaci mogu se naći u kazalima koprivničkog Gradskog poglavarstva, zatim u »Regestum actorum magistratualium libera et regia cittis Kaprinczensis« i drugoj dokumentaciji fundusa Arhiva grada Koprivnice.⁹

ja nova pravila, pisana na temeljima ranijih odredbi iz 1681., odnosno 1698. godine. Naslov im je bio: »Artikulussi sostarszki y vargarski mestri pri varassu nassem koprivnichkom y po blisneh pod Koprivniczu pripadajućeh meszter«, a potpisao ih je grof i biskup Ladislav Adam Erdödy.¹⁴ Pokretači novih pravila, koja su još više učvrstila šošarski (čizmarski) ceh, bili su koprivnički majstori Nicola Mrazovich, Gjurok Novak, Ianus Orgonich i Pavel Ottoich. Iz 1732. godine očuvao se i (vjerojatno) potpun popis članova ovoga ceha, po čemu možemo suditi o njegovoj gospodarskoj i društvenoj snazi i ulozi. Tada je bilo registrirano 26 majstora i to: Michael Benchechich, Joannes Medeneč, Georgius Matteics, Stanislaus Novoszelec, Mattias Novoszelec, Georgius Novoszelec, Johannus Varga, Mattias Kasius, Joannes Novoszelec, Matzias Balyas, Michael Vinko, Joannes Zurberlin, Simeon Kralyek, Georgius Pigmeč, Georgius Godek, Michael Jantotius, Michael Medeneč (cehmešter), Stephanus Novak, Matthias Lukehin, Ioannes Godek, Georgius Gyurgyevich, Matthias Jandrolich, Michael Mrakovics, Matthias Marics, Andreas Pynnics i Stephanus Mihnic.¹⁵ Spomenuta pravila šošarskog i vargarskog ceha iz 1723. godine bila su sastavljena od 21 artikuluša, čije odredbe ćemo analizirati u drugom dijelu ovoga članka.

S obzirom na manjkavu dokumentaciju nije, na žalost, zasad moguće točno rekonstruirati popise čizmarskih meštrov koprivničkih, pa ćemo se zadovoljiti tek djelomičnom rekonstrukcijom rukovodstva i članova čizmarskog, odnosno šošarskog i vargarskog ceha u drugoj polovici XVIII. i u XIX. stoljeću. U povećoj knjizi zapisnika na njemačkom jeziku »Prothocoll der in der König Freistadt Kopreinicz privilegirten Schuhmacher und Lederer Meister«, koji se s prekidima vodi od 1774. pa sve do 1860. godine, od 1774. do 1776. kao cehmeštra nalazimo Tomu Bartolčića (Thoma Bartholchich). To se potvrđuje i u jednom računu od 7. prosinca 1776. godine — »Rachun za goszpona czechmeštra Tomas Bartholchich vreme od tri let kak zebran za ovo vreme mestri ovdí doli imenuvani koteri takvi znutar Plemenitoga Czeha Sostarskom y Vargarskom y Ledererskom priskerbleno je«. Uz Bartolčića, kao vicecehmešter navodi se

Naslovna stranica podebele knjige zapisnika (protokola) čizmarskog ceha u Koprivnici iz 1786. godine

Andrija Lončarić (Andras Loncharich), ariamešter Nikola Vrbanec (Nicola Verbanecz), biarmešter Ivan Cvernić (Ivan Cvernich), te tridesetak članova ceha. Već 9. svibnja 1777., prema jednom računu, cehmešter je Blaž Juranic (Blas Juranich).¹⁶

S kraja XVIII. stoljeća, kada koprivnički suburbium dobiva polagano današnje forme, jer niču prodavaonice, grade se trgovačke i obrtničke kuće u središtu grada, jača društveni život, sačuvao nam se i prvi temeljiti popis stanovništva. Tada, 1783. godine, Koprivnica broji 2677 stanovnika i pripada među najveće hrvatske gradove toga doba. U gradu živi 151 obrtnik tridesetak raznih struka, koji su još zapošljavali 69 pomoćnika i 44 šegrtá. U tom broju vrlo važnu ulogu igrali su upravo prerađivači kože: čizmara je bilo čak 26 (zapošljavali

su još 13 pomoćnika i 11 šegrta), 2 remenara (s 1 pomoćnikom i 2 šegrta), te 9 postolara (s 5 pomoćnika i 2 šegrta).¹⁷

Iz prve polovice XIX. stoljeća znamo o koprivničkim čizmarima nešto više. U Historijskom arhivu u Varaždinu nalazi se knjiga blagajne čizmarskog ceha koprivničkoga od 1829. godine na dalje, a od 1830. do 1842. godine i popis majstora (Meister lista) — tada ih je, uglavnom, bilo između 30 i 36 majstora, što je za mjesto poput Koprivnice značajan broj. Kao cehmešter u tim listama navodi se Pavao Djurkan.¹⁸ Evo i kompletnog popisa koprivničkih čizmara i postolara iz 1828. godine: Georg Pechnich, Baltazar Lovkovich, Johanes Szessar, Joseph Krajachich, Thomas Petrich, Stephan Temer, Mihal Petrich, Matias Tomchich, Misko Lyukach, Dyuro Harambas, Stephan Klement, Joseph Czinzner, Martin Mihin, Matias Blasekovich, Marko Slavencz, Johan Horvat, Dyuro Stefanchich, Joseph Szmok, Matias Maihen, Tomas Rithki, Imbro Kolz, Pavel Dyurkan, Martin Szeless, Joseph Mislner, Dyuro Medymorecz, Tomas Neszig, Misko Funyak, Stephan Stefich i Matias Petrich.¹⁹ »Plemeniti Czeh Sostarski, Vargarszki y Ledererski« nabavio je 3. svibnja 1834. godine novu cehovsku zastavu, koja je koštala 144 srebrnjaka. Na dokumentu, koji govori o tome, kao viceczehmester potpisan je Pavel Dyurkan, a czehnotarius Matias Tomchich.²⁰ Godine 1836., prema brojnim očuvanim računima, može se zaključiti vrlo živa djelatnost ovoga ceha, a czeski nadariush (pisar, blagajnik) je tada Ignatius Mihalich.²¹ Zahvaljujući jednoj meštarskoj diplomi, kojom se »oslobodil« nakon tri godine učenja »pošten mladencz Jakup Baresich pri mestru Janusku Baresichu« 24. rujna 1831., a pehar cehovski popio 8. siječnja 1832. godine, možemo rekonstruirati cjelokupno rukovodstvo »czeha plemenitoga chizmarszkoga« iz navedene godine: cehmešter bio je Andrash Figurecz, vicecehmešter Martin Kushecz, očamešter Georgiusz Czibulich, stari bijarmešter Matto Shvigel, mlađi bijarmešter Lukach Kukecz, a navedeni su još i meštri Tomash Shatvari, Ivan Bechich, Stefan Kuchurko i Jakop Piczik.²²

Iz 1840. godine, prema dokumentu od 27. prosinca, donosimo još jedan popis koprivničkih čizmara i postolara: Stephan Temer, Matias Tomchich, Joseph Czinger, Matias

Blasekovich, Marko Szlavencz, Joseph Szmok, Pavell Gyurkan, Martin Selles, Joseph Miller, Mihael Funyak, Dyuro Medymorecz, Stephan Stefich, Stephan Gyurkan, Mattias Petrich, Joseph Varga, Mahael Saykovich, Francz Horvatt, Ivan Kovachevich, Blass Skrynyar, Andras Gregorian, Tomas Popovich, Joseph Kosz, Kuszman Szalay, Ivan Pavles, Pavell Suplika, Blass Kovach, Dyuro Fellak, Anton Piavec, Thomas Kendyell, Andreas Kovach, Mihael Miller i Blasius Gyurkan.²³ Nešto kasnije, 7. srpnja 1844. godine, ceh je želio dati napraviti novu cehovsku ladicu (ili škrinju, u kojoj se čuvaju svi najvažniji dokumenti i relikvije ceha), pa se na tom dokumentu kao cehmešter spominje Ignatius Mihalich, vicecehmešter Georg Czibulich, te još dva stara majstora — Joseph Virgelly i Anton Raizineger.²⁴ I, konačno, 27. prosinca 1851. godine, kada su cehovi već polako bili u zalazu svoje moći i slave, češki načelnik bio je Franjo Horvat, vicenačelnik Stefan Gjurkan, dekan Mijo Zaiček, perovodje Tomas Kosar i Carl Köllrentter, te odbornici Franjo Kos i Joseph Glaser.²⁵ Godine 1854., u jednom dokumentu, kao cehmešter spominje se Blaž Gjurkan i vicecehmešter Tomas Kosar, koji na toj funkciji ostaju sve do 1857. godine.²⁶

U drugoj polovici prošloga stoljeća tamni slava nacifranih cehovskih obrtničkih udruženja i u ovom dijelu Hrvatske, iako su plodovi tehničke revolucije sa zapada još vrlo sporo prodirali u pore podravskog privrednog života. Stvaraju se novi građansko-kapitalistički odnosi, koji ne podnose čvrste stepce cehovskih artikulaša. U koprivničkom trgovačko-obrtničkom podgrađu zbivaju se krupne gospodarsko-društvene promjene, a iz dijela malih obrtničkih i trgovačkih radnji niču prve manufakture i industrijski pogoni, te veće prometne firme, koje daju pečat privre dnom razvoju grada i kraja do Prvog svjetskog rata. Manufakture i prvi industrijski pogoni, poput svilane, mlinova, octare, pa kasnije »Danice«, okolnih ugljenokopa i sličnih firmi, uvjetuju razlikovanje među privatnim poduzetnicima, a sve to nije spojivo s krutim cehovskim pravilima, nastalim u staro kmetovsko vrijeme. Koprivnica postaje važno križište tvrdih cesta, osobito nakon marijaterezijanske izgradnje, a od 1870. go-

Racun od Letta 1836. dana 24° Septembra
do dana 15° Decembra l. t. 836.

La onda vu Očaski Ladicti preostalo
vu gotovom penek 84.50

306 dan 24° Septembra Iz ovih Deneg dano
Gomu Komisararu Juraju Kralyik 3.
Gomu Očamcovu Juraju Čibulisk dano 7.30.
Očefskomu Kolarjushu Iz Mikalij 1° 7.30.
Štuma van danek penek 20.

Tak akovze ovih 320. w od gornye Štuma
dovreme ostane vu Ladicti penek 64.50.

Ignatius Mikalij
Očefski Kolarjush.

Jedan od brojnih očuvanih računa koprivničkog čizmarskog ceha — ovaj potječe iz 1836. godine

I koprivnički djetići nakon izučenog zanata bili su obvezni »vandratiti« u drugim trgovštima — ovaj dokument iz 1819. godine dokazuje da je jedan koprivnički čizmar radio u susjednoj Nagykanizsi

ćim dijelom uključeni krajem prošloga stoljeća u Mjestnu organizaciju hrvatskih obrtnika Koprivnica, koja je objedinjavala njihove interese.²⁸

Broj postolara, čizmara, remenara, opančara i sličnih struka vezanih za preradu kože, porastao je u Koprivnici potkraj prošlog i početkom ovog stoljeća na zavidnu razinu. Potražnja za obucom bila je sve veća, a industrija još nije uspjela zamijeniti obrt i manufakturu što dobrim dijelom uspijeva već između dva svjetska rata). U zbirci Arhiva grada Koprivnice Historijskog arhiva u Varaždinu, očuvao se poduži i potpun spisak svih obrtnika koji su se od 1894. do 1910. godine bavili preradom kože u Koprivnici. Donosimo ga ovdje u cijelosti:

Martin Blagojne (postolar, obrtna iskaznica izdana 22. 4. 1887.), Josip Bračak (čizmar, 15. 8. 1877.), Mato Vukalović (čizmar, 5. 9. 1887.), Stefan Vosli (čizmar, 13. 8. 1888.), Dmtar Usurac (opančar, 6. 8. 1889.), Vid Kovačević (opančar, 29. 9. 1889.), Mato Šteković (čizmar, 20. 11. 1889.), Stefan Kučič (postolar, 27. 11. 1889.), Kristina Kovačević (opančar, 21. 1. 1890.), Josip Zidarić (čizmar, 6. 3. 1890.), Stanko Malec (čizmar, 6. 3. 1890.), Josip Toplak (čizmar, 13. 5. 1890.), Jakob Lenior (postolar, 19. 2. 1891.), Josip Baksić (postolar, 14. 3. 1891.), Dragutin Ganzer (postolar, 16. 4. 1891.), Mirko Tiblič (čizmar, 21. 4. 1891.), Edvard Gorničec (postolar, 3. 6. 1891.), Josip Horvat (postolar, 11. 12. 1891.), Franjo Martinušec (postolar, 6. 3. 1892.), Janko Tkalec (postolar, 8. 4. 1892.), Andrija Košta (postolar, 22. 8. 1892.), Regina Spielberger (postolar, 3. 9. 1892.), Ivan Čupan čizmar, 18. 10. 1892.), Franjo Solar (postolar, 28. 11. 1893.), Stjepan Sabolić (postolar, 19. 11. 1894.), Bartol Lakatuš (čizmar, 19. 11. 1894.), Josip Prandić (čizmar, 20. 11. 1894.), Mijo Poslovičec (čizmar, 23. 4. 1894.), Vinko Mališ (postolar, 28. 5. 1894.), Helena Mađerac (čizmar, 18. 10. 1894.), Mato Horvat (postolar, 24. 1. 1895.), Blaž Munger (opančar, 14. 3. 1895.), Ivan Vragović (postolar, 4. 4. 1895.), Imbro Plečko (čizmar, 14. 4. 1895.), Dragutin Vragović (čizmar, 29. 8. 1895.), Stjepan Kleinhaus (postolar, 29. 8. 1895.), Mijo Kovačević (čizmar, 10. 12. 1895.), Tereza Igrić (čizmar, 12. 2. 1896.), Antun Horvat (postolar, 20. 5. 1896.), Marija Kovačević (opančar, 22. 10. 1896.), Tomo Fištrović (čizmar, 27. 12. 1896.), Dragutin Kokot

MEŠTARSKI LIST.

PODPISANI STAREŠINE ŠTOVANOG CEHA

gradjanskog *čizmarstva* slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice u Hrvatskoj.

svědčimo jakostju oroga lista, da je naš stovani sumestar gospodin *Karol Špan* rodom iz *Koprivnice* pred naš stovani zanat došao i svoju želju očitolao, da bi ga kuno sučlana u našu ladicu i zanat primili; koje zahtjevanje mi njemu ne samo nemogamo neofobriti, već polag njegovog naučnog lista i pohvalno svršenih putovanja godištah tako kako i njegovog dobra zgotoljenog rukotvora, biaeše gorenapomenuti gospodin *Karol Špan* kano meštar k našem cehu utjelotljen i priznan.

Dano u Koprivnici u Hrvatskoj dne *11. Veljače* godišta 18*86*

Češki Povjerenik:

Stjepan
Đurđević

Jakob Pavel
čizmar
Starešina:

Ladislav Dolenc
Podstarešina:

Hrvatskomi Franjo Špan u Zagrebu.

Faksimil meštarskog lista, kojim su se primali novi članovi u koprivnički čizmarski ceh — od 11. veljače 1836. godine

(postolar, 29. 1. 1897.), Franjo Vehovac (kožar, 29. 1. 1897.), Miloš Miakić (opančar, 27. 2. 1897.), Josip Samobor (remenar, 14. 5. 1897.), Gašpar Novak (postolar, 24. 8. 1897.), Franjo Danjek (postolar, 30. 8. 1897.), Mijo Hlazaš (čizmar, 19. 9. 1897.), Rudolf Leonhard (postolar, 29. 9. 1897.), Mijo Osivnik (postolar, 26. 1. 1898.), Hermina Beli (remenar, 11. 2. 1898.), Gjuro Kmetić (postolar, 22. 3. 1898.), Marija Zidarić (čizmar, 13. 8. 1898.), Josip ml. Fijan (postolar, 7. 5. 1898.), Mirko Blažaić (postolar, 9. 5. 1898.), Luka Podravec (čizmar, 29. 6. 1898.), Ivan Šimunović (opančar, 28. 7. 1898.), Pavao Larag (postolar, 23. 9. 1898.), Franjo Kompari (kožar, 8. 10. 1898.), Lacko Kolibar (postolar,

4. 12. 1898.), Anton Svaznik (čizmar, 18. 1. 1899.), Vinko Malec (postolar, 13. 4. 1899.), Marko Samek (postolar, 6. 7. 1899.), Ivan Kožić (čizmar, 9. 7. 1899.), Vilim Garković (postolar, 4. 9. 1899.), Josip Trstenjak (postolar, 22. 1. 1900.), Antun Horvat (postolar, 5. 5. 1900.), Gjuro Kmetec (postolar, 30. 5. 1900.), Mirko Slunjski (postolar, 3. 8. 1900.), Mijo Međerai (čizmar, 25. 5. 1901.), Mato Pintarić (postolar, 8. 2. 1901.), Pavel Zrnić (postolar, 7. 5. 1901.), Martin Makar (čizmar, 11. 5. 1902.), Josip Pintarić (čizmar, 27. 5. 1902.), Ivan Sipušić (opančar, 18. 7. 1902.), Valko Ivković (opančar, 7. 8. 1902.), Tade Rašić (čizmar, 8. 8. 1902.), Dragutin Kristioni (sedlar, 24. 8. 1902.), Mijo Damiš (postolar, 24.

10. 1902.), Mato Horvat (postolar, Bregi, 20. 11. 1902.), Franjo Dolček (postolar, 21. 2. 1903.), Ivka Štefanić (čizmar, 28. 3. 1903.), Tomo Blagus (remenar, 15. 5. 1903.), Josip Sisek (postolar, 4. 7. 1903.), Aleksandar Košar (postolar, 20. 11. 1903.), Marija Slunjski (postolar, 12. 1. 1904.), Andro Pajcur (čizmar, 29. 1. 1904.), Andrija Stanko (postolar, 14. 2. 1904.), Antun Horvat (postolar, 25. 3. 1904.), Stjepan Koči (remenar, 10. 6. 1904.), Mato Lapač (postolar, 29. 6. 1904.), Vjekoslav Ivanek (opančar, 8. 7. 1904.), Dora Blagus (remenar, 17. 7. 1904.), Dragutin Kokot (postolar, 30. 9. 1904.), Ana Svasnik (čizmar, 28. 2. 1906.), Franjo Albich (postolar, 16. 5. 1905.), Fabijan Gajšek (postolar, 7. 9. 1905.), Franjo Skok (opančar, 30. 9. 1905.), Ignac Piščak (čizmar, 22. 10. 1905.), Marija Gorničec (postolar, 15. 11. 1905.), Geza Hirschl (postolar, 10. 2. 1906.), Mato Jurić (postolar, 30. 2. 1906.), Franjo Albich (postolar, 16. 5. 1906.), Jakob Petrinić (čizmar, 25. 6. 1906.), Ivan Crnjak (postolar, 6. 8. 1906.), Nikola Lukić (čizmar, 10. 8. 1906.), Antun Brunčić (čizmar, 15. 9. 1906.), Adam Mravljek (postolar, 25. 10. 1906.), Gjuro Kralj (postolar, 20. 2. 1907.), Ignac Novaković (čizmar, 2. 3. 1907.), Blaž Sirovec (postolar, 3. 5. 1907.), Imenis Hiršler (postolar, 4. 7. 1907.), Florijan Bacherl (postolar, 27. 8. 1907.), Juraj Pitarić (postolar, 8. 11. 1907.), Maks Kaufer (postolar, 24. 11. 1907.), Vincent Nemeć (postolar, 24. 11. 1907.), Miško Koščak (postolar, 12. 12. 1907.), Jakob Krušec (postolar, 21. 2. 1908.), Lacko Kolibar (postolar, Bregi, 23. 4. 1908.), Barbara Vragović (postolar, 5. 10. 1908.), Ivan Tuksar (čizmar, 21. 10. 1908.), Josip Šimunović (postolar, 14. 1. 1909.), Marko Kaufer (postolar, 13. 2. 1909.), Aleksandar Košar (postolar, 22. 5. 1909.), Luka Petrinić (čizmar, 22. 5. 1909.), Martin Oreški (čizmar, 19. 8. 1909.), Vatroslav Forenbacher (postolar, 25. 9. 1909.), Antun Horvat (postolar, 20. 11. 1909.), Franjo Hopek (postolar, 8. 2. 1910.), Štefan Ivić (postolar, 2. 6. 1910.), Štefan Živčić (postolar, 16. 6. 1910.), Štefan Ivanković (remenar, 3. 11. 1910.), Mijo Ivković (čizmar, 22. 11. 1910.), te Antun Munđa (postolar, 23. 12. 1910.).²⁹

Knjiga članova Mjesne organizacije hrvatskih obrtnika u Koprivnici za 1905. godinu navodi slijedeće članove koji su se bavili obrtom prerade kože: Lavoslav Jurić (postolar), Martin Makar (čizmar), Ignac Piščak

(čizmar), Alojz Ivanek (opančar), Stjepan Orlović (opančar), Stjepan Mikulec (čizmar), Mijo Damiš (postolar), Franjo Albich (postolar), Dragutin Ganzer (postolar i gostioničar), Fabijan Gajšek (postolar), Stjepan Živčić (postolar), Vatroslav Forenbacher (postolar), Jakov Lukačinec (postolar), Josip Šimunović (postolar), Franjo Martin (postolar), Gašpar Novak (postolar), Lacko Kobilar, (postolar), Valko Andrašec (postolar), Vinko Nemeć (postolar), Antun Brunčić (postolar) i Rudolf Rošar (postolar).³⁰ Dakle, od 1894. do 1910. godine izdano je u gradu Koprivnici (s Bregima) ukupno 135 obrtnih dozvola za vođenje obrta vezanog uz preradu kože i to: 78 postolara, 38 čizmara, 10 opančara, 6 remenara, 2 kožara i 1 sedlar. Samo 1905. godine u mjesnu obrtnu organizaciju bilo je učlanjeno 16 postolara, 3 čizmara i 2 opančara. Ovi podaci nedvojbeno govore o velikoj važnosti ovih struka u ukupnom gospodarskom životu grada u to doba.

Postolari, čizmari, opančari remenari, kožari i sedlari zapošljavali su još značajan broj djetića (kalfi) i učenika (šegrti, slugu), tako da je broj obitelji vezanih uz prihode iz obrta bio u Koprivnici vrlo velik. Nakon prestanka rada cehovskih udruženja i nove obrtne organizacije, dolazi i do ponešto liberalnijeg odnosa prema pomoćnom osoblju i šegrtima, iako su majstorske stege bile još vrlo krute. Ipak, šegrti već od kraja prošloga stoljeća počinju polaziti i specijalnu nastavu — šegrtsku školu — koja je bila organizirana uz koprivničku pučku školu. Prve podatke o radu šegrske škole u našem gradu nalazimo u Izvješću Potpune glavne dječičke i trivijalne djevojačke učionice u Koprivnici iz 1894/5. školske godine. Tada je šegrtsku školu polazilo ukupno 92 učenika, od kojih je 7 bilo čizmara, 6 opančara, 11 postolara i 2 remenara (dakle, ukupno 26 učenika iz obrta prerade kože). Školske godine 1913/4. šegrtsku školu polazio je 131 učenik, od kojih je bilo 17 postolara, 12 čizmara i 2 opančara.³¹

III.

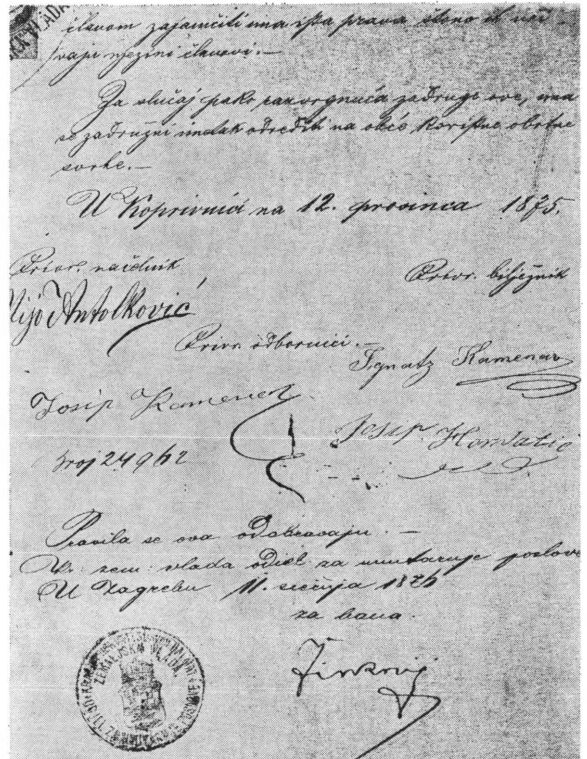
S obzirom na važnost, koju su imali u razvoju obrta prerade kože u Koprivnici kroz gotovo minula tri stoljeća, sada ćemo

nešto detaljnije predočiti sadržaj tri najvažnija cehovska dokumenta: Artikuluše čizmarskog ceha iz 1681., zatim Artikuluše šoštarskog i vargarskog ceha iz 1723., te na kraju Pravila obrtne zadruge čizmarske iz 1875. godine. Potpun prijepis prvih dvaju dokumenata donosimo i u prilogu ovoga članka.³²

Czeski Artikulussi Plemenitoga Czeha Chismesinskoga na Horvatski jezik preobrnjeni znachinom kak znutra iz 1681. godine, zapravo sankcioniraju postojeće nastojanje koprivničkih čizmara da se cehovski organiziraju. Oni su svoj ceh željeli osnovati i mnogo ranije, ali tek tada upućuju se u posjetu svojim cehovskim kolegama u razvijenoj Varaždin, s molbom da od tamošnjeg čizmarskog ceha ishode dozvolu za prijepis pravila. Jer, koprivnički čizmarci su odlučili »sztanoviti red med szobum napraviti i polak nyegoveh zapovedah siveti«, te su došli u Varaždin »vu pondelek najblisessi po nedele perve pred fassenszkom« i tu dobili pravo prepisa pravila. Kasnije je pravila potvrdio i koprivnički gradski sudac: »Mi Anton Vechety, szudecz y osztali Senatori y vsza obchina Purgarov szlobodnoga kralyevszkoga Varassa Koprivnichkoga, dajemo na znanye po ovom poszmu vszem kojem sze dosztoi, Da mi vi pondelek po nedeli drugi korizmeni...« — 1681. godine.

Gotovo cijeli dokument, od 13 rukopisnih gusto pisanih stranica, najvećim dijelom načičkan je cifranim govorima o samom činu i zaslugama oko prijepisa i dozvole prijepisa pravila od strane varaždinskih čizmara, a tek manji dio odnosi se na regulativu vladanja majstora, djetića i šegrta. Stoga se s opravdanjem nameće zaključak da ovim pravilima čini najvažniji dodatak latinski tekst s 57 artikuluša, koji je 1698. godine potvrdio kralj Leopold. Ipak, na petoj stranici ponešto se govori o načinu prijema izučenih majstora med purgare koprivničke i članove čizmarskog ceha: »pred Czeh Mesztrom y drugemi Mestri ove Szkupchine Liszt narodni y szvedochansztvo vredno navchene Mestrie nai pokasze, koi kad se primi da za Mesterremek vuchini...« Bilo je predviđeno da, također, valja »vu ladiczu Czehsku« položiti »Rainisky Vugerszkeh sesznaiszt«.

Cehovske stege bile su vrlo oštre, jer nitko u gradu ne smije vršiti čizmarski obrt ukoliko »praviczam y Zapovedim ove Szkup-

Zadnja stranica Pravila obrtne zadruge u Koprivnici iz 1875. godine, čijim osnivanjem je zadan jedan od posljednjih udaraca starinskom cehovskom udruživanju obrtnika u našem gradu

chine vu vszem zadovolno ne vchini«. Zanimljivo je naglasiti da pravila predviđaju vrlo ograničenu mogućnost zapošljavanja radne snage, valjda u cilju izbjegavanja velikih imovinskih razlika između članova ceha: »Ni iednomu zmed Mesztrov ali Vdoviczs szlobodno ne bude visse derszati szkupa szlug ali takaj Detichev nego dva«. Nauk je trajao četiri godine: »Szlugi (šegrta) chetiri czele lette Mesztriu ovu vuchiti sze dusni budu, tak vendar da cheterto Letto vszaki tieden nyim bude sze broil deszet dinyarov Vugerszkeh«. Naravno, nakon završenog nauka »oslobođeni« djetić trebao je obvezno nekoliko godina raditi kao kalfa po pravilu

izvan Koprivnice, a tek zatim stekao bi pravo na otvaranje vlastite obrtničke radnje i primanje u ceh: »Navučnici med Detichi brojeni po vremenu navuka szvojega tri czele letta vandrati moraiu...« Također, vrlo su oštre kazne (kaštige, biršagi) za nagovaranje i preuzimanje tuđih djetića na posao, dok se s druge strane udovicama članova ceha daju značajne povlastice.

Mnogo su temeljitiji i razrađeniji **Artikulusi sostarski vargarszki** mestri pri varassu nassem koprivnichkom y po blisneh pod Koprivniczu pripadajučeh meszter iz 1723. godine. Ova se pravila sastoje od dvadesetjednoga člana ili artikuluša, a obuhvaćaju gotovo sve najvažnije odredbe iz života ceha, majstora, kalfi i šegrta. U prvom artikulušu se određuje biranje cehmeštra svake godine. Tu je osobito važna puna autonomija ceha, čak i u pogledu prekršajnog postupka, jer niti gradski sudac, niti magistrat, ne mogu izvesti pred sebe člana ceha zbog nekog delikta prije nego li o tome raspravlja sam ceh. Drugi artikuluš daje odriježene ruke cehmeštru da sudi i presuđuje u većini sporova između članova ceha ili, pak, s trećim osobama. Treći artikuluš obvezuje sve članove ceha da obvezno prisustvuju svetoj misi u čast Majke Božje, kao i tijelovskoj procesiji — uz prijetnju kazne od dvije funte voska. Ovdje se, također, govori o obvezi cehmeštra da povremeno pregledava kvalitetu izdjelaka članova ceha, te da lošu robu na licu mjesta slobodno oduzme neodgovornom meštru. Četvrti artikuluš ograničava mogućnost primanja šegrta u nauk: novog naučnika ne smije uzeti tako dugo dok prethodnom ne prođe bar pola godine učenja, a kod svakog primanja novog šegrta ima položiti u češku ladicu jedan rajnički.

Peti artikuluš odnosi se na reguliranje zaopšljavanja djetića uz strogu zabranu da se kalfie vrbuju od drugih članova ceha (naravno, predviđene su stroge novčane kazne). Šesti artikuluš štiti meštra od nenadanih otkaza od strane djetića, jer ovaj ne može tako dugo napustiti gazdu dok planirani posao ne bude dovršen. Sedmi artikuluš vrlo je odrešit: svaki član ceha (mešter ili djetić) ima se istjerati iz članstva ukoliko ubije čovjeka. Osmi artikuluš predviđa značajne kazne, ako se član ne odazove na sjednice i druge skupove koje saziva cehmešter, dok

deveti artikuluš predviđa kazne ako koji mešter drugoga nazove pogrdnim riječima. Deseti artikuluš poziva na odgovornost svih članova ceha gradskom sucu i magistratu (uz stroge kazne), a jedanaesti određuje obveznost prisustvovanja sprovedu umrllog člana ceha. Dvanaesti artikuluš propisuje da majstor ne može uzeti u posao djetića koji dobro nije svladao svoj zanat, a trinaesti navodi oštre kazne za one meštre koji budu nagovarali i odvodili kupce od drugih članova ceha.

Četrnaesti artikuluš odnosi se na nadležnost cehmeštra u rješavanju međusobnih sporova između članova ceha u pogledu dugovanja, dok petnaesti obvezuje sve članove ceha na solidarnost i gostoprimitstvo prema djetiću, koji je iz drugog grada došao raditi u Koprivnicu. Kada umre majstor, ostali članovi ceha dužni su udovici naći dobrog djetića da vodi obrt — piše u šesnaestom artikulušu. Sedamnaesti artikuluš govori o strogim kaznama za sve one koji ne bi poštovali odredbe ovih pravila, a osamnaesti o još strožim kaznama za djetiće i šegrte ako bi oklevetali, ili se grubim riječima obratili gazdi ili gazdarici. Devetnaesti artikuluš dopušta gazdi da, ako nema novaca, plati djetića u naturi, a dvadeseti predviđa, čak, mogućnost istjerivanja meštra iz ceha, ukoliko uzme djetića bez dopuštenja prijašnjeg gazde. Konačno, dvadesetprvi artikuluš odnosi se na kazne ukoliko se ne bi poštovali članovi ovih pravila, ili ako se ne bi čuvao ugled ceha.

Treći dokument, **Pravila Obrtne zadruge čizmarske** u Koprivnici iz 1875. godine, pisan je već u posve novom duhu. Pravila se sastoje od 22 paragrafa, a ovdje donosimo izvode iz nekih od njih. U prvom paragrafu razrađeni su razlozi i ciljevi osnivanja zadruge: »Svrhe obrtne zadruge čizmarske u Koprivnici jeste promicati i unapređivati zajedničke obrtničke interese — imenito: a.) da se opredjeli odnošaj između članovah obrtne zadruge i njihovoga pomoćnoga osoblja naprotiv samim njima; b.) razpravljati i poravnjivati razmirice i prijeporna pitanja među obrtnici i pomoćnim osobljem nastajuće iz službenoga ili naukovnoga odnošaja putem pomirujućega povjerenstva; c.) uvažiti i nadzirati strukovne učione usmjerujuće na to da se obrtni razvitak prospješi, ter

sudjelovati da se opstojeće već učione te vrsti plaćanjem prinesakah uzdržavaju; d.) utemeljivati i nadzirati zaklade (bolne podpomagajuće i nasmrtno pjeneznice) za podporu zadrughnih članovah u slučaju kad oboli ili kad ih ina nužda stigne; e.) briniti se za udove i sirote zadrughnih članovah na koliko to okolnosti i sredstva zadruge dopuštala budu; f.) podnositi vlasti zahtijevane obaviesti i mnjenja svoga djelokruga; g.) sudjelovati u svemu što određuje javna uprava i što se odnosi na ukupnost zadrugah obrtnih; h.) zadruga može nastojati u tome da obrtnička poduzeća na račun zajednički tjeraju, kao na pr. da se zajedničko tvorivo nabavlja, ili da se zajamne ili pretplatne blagajnice ustroje, ili da se ustroje ili u zakup uzmu kakove obrtne sprave za zajedničku porabu, u kojem slučaju ostaju svi zadrugari solidarno obvezni za izpunjenje ovih dužnostih od takova poduzeća proiztečenih.

U drugom paragrafu ističe se: »Opseg zadruge. Zadruga čizmarska obsiže sve svoje obrtnike koji čizmarski obrt samostalno tjerajući u istu dobrovoljno pristupe, te se zavežu zadovoljiti temeljnih pravilah«. Članstvo je dobrovoljno — ističe se u trećem paragrafu, a četvrti kao upravu zadruge određuje »skupštinu članovah« i »načelnništvo zadruge«. U daljnjim paragrafima temeljito su razrađene obveze i prava skupštine i načelnništva, te načelnika i odbornika, dok se, zatim, govori o zadrughnoj imovini. Osobito je zanimljiv 19. paragraf, koji govori o pomoćnom osoblju (kalfama i šegrtima) i pomalo podsjeća na stare cehovske navade: »Način primanja šegrtah i kalfah, njihove dužnosti naspram obrtnikom, kao i obrtnikah dužnosti napram šegrtah i kalfom, spomenute su u poglavlju III. paragraf 39 do 75. zakona čl. VIII. od god. 1872. ob obrtnom zakonu, prema kojemu se dotični postupak udesiti i nadzirati ima. Svaki član zadruge obvezan je, kad prime šegrtu u nauk, u zadrughnu blagajnu platiti 1 for., a kada ga kalfom učini, opet 2 for. Od ovih pristojbah sačiniti će se glavnica za podmirenje troškovah pogreba i bolesti kalfah i šegrtah«.

Zadruga je imala i svoje pomirujuće povjerenstvo, o kojemu govori 20. paragraf: »Djelokrug pomirujućega povjerenstva. Budući da obrtničku zadrugu u smislu paragrafa 75. pomenutoga obrtnoga zakona pri-

pada pravo među obrtnici i pomoćnim osobljem njihovim nastajuće razmirice i prijeporna pitanja poravnjivati putem pomirujućega povjerenstva, u tu svrhu naročito postavljenoga. Načelnništvo ima pomirujuće povjerenstvo sastaviti iz svoje sredine. Pomirujuće povjerenstvo sastoji se iz predsjednika i dva prisjednika od strane obrtnikah i dvojice kalfah od strane pomoćnoga osoblja (...) Predmetom parnice mogu biti razmirice i prijeporna pitanja među obrtnici i njihovimi pomoćnim osobljem jedino iz odnošaja službenoga ili naukovnoga proističuće«. Pravila, naravno, imaju i kaznene odredbe — paragraf 21.: »Načelnništvo ima pravo proti članom zadruge — kada povriede propise zadruge — određivati primjerene redne kazne. Kazne se stastoje u ukorih i novčanah globah do iznosa 5 for. Ukori podjeljuje se u nazočnosti svih odbornikah, a kazna određuje se većinom glasovah načelnništva«.

IV.

Obitelj koprivničkih obućara, čizmara, postolara, kožara, opančara, remenara i drugih prerađivača kože, bila je dosta brojna i između dva svjetska rata, jer vrijeme industrijske proizvodnje obuće tek je u nas u pravoj mjeri dolazilo. Odmah nakon završetka Prvog svjetskog rata, koprivnički obućari ponovo se zadrughno organiziraju. Zapravo, već početkom 1919. godine nastavljen je djelovanje Mjesne organizacije Saveza hrvatskih obrtnika u Koprivnici, koja je tada brojila 152 člana tridesetak različitih struka. Prva glavna godišnja skupština ove strukovne obrtničke organizacije održana je 5. siječnja 1919. godine, kada je konstatirano da je više od polovice članstva za prvog rata krvarilo na brojnim ratištima širom Evrope, i da je sada došlo vrijeme slobodnijeg života. Obrtnici i pomoćnici čak su pokrenuli i, za ono vrijeme, napredni list »Demokrat«, ali su se već krajem 1920. godine, donošenjem Obznane, razočarali u novoj vlasti. Na spomenutoj skupštini izabrano je slijedeće rukovodstvo obrtne organizacije u Koprivnici: Lavoslav Jurić (predsjednik), Andro Pavlović (tajnik), Valko Igrić (blagajnik), Krunoslav Šavor, Vilim Kartis, Josip Senjan, Zlatko Baraboš, Aleksa Ščavničar, Franjo Balika, Josip Canki, Luka Podravec i Marko Čmelić.³³

U tadašnjoj koprivničkoj obrtnoj organizaciji, najbrojnija strukovna grupa bili su obučari — 10. siječnja 1919. godine registrirano ih je ravno 40: Valko Andrašec (postolar), Franjo Balika (postolar), Anton Brunčić (postolar), Mijo Damiš (postolar), Andro Dolčić (remenar), Vatroslav Forenbacher (postolar), Josip Horvat (postolar), Geza Hiršler (postolar), Stjepan Ivanković (remenar), Jaroslav Jurić (postolar), Josip Jurinec (čizmar), Stjepan Koči (remenar), Dragutin Kokot (postolar), Aleksa Košar (postolar), Ivan Kožić (čizmar), Franjo Kopjar (čizmar), Bartol Laptoš (čizmar), Ivan Mak (čizmar), Stjepan Mikulec (čizmar), Gjuro Mikulčić (čizmar), Gašpar Novak (postolar), Ignac Pišćar (čizmar), Josip Šimunović (postolar), Antun Švasik (čizmar), Dragutin Ganzer (postolar), Mijo Kukuc (postolar), Ivan Kukuc (postolar), Ivan Vargović (postolar), Dragutin Vragović (čizmar), Mirko Jurinec (čizmar), Rudolf Košar (postolar), Fabijan Gajšek (postolar), Stjepan Mihalec (postolar), Franjo Albih (postolar), Josip Kučera (postolar), Vinko Nemeč (postolar), Juraj Vidak (postolar), Torčec, Stjepan Ipša (čizmar), Antun Dreter (remenar) i Jakob Petričević (čizmar).³⁴ Idućih desetljeća broj ovih obrtnika rapidno opada, tako da u knjizi »Upisa šegрта na naukovni ugovor« iz 1928. do 1934. godine nalazimo samo ove koprivničke obučare: Milan Šimunović, Valko Andrašec, Janko Jutanec, Tomo Prosenjak, Nikola Burulić, Ivan Mak, Petar Cikač, Rudolf Košar, Martin Herman, Vinko Nemeč, Jakob Stubičar, Dragutin Novak, Dragutin Kokot, Vatroslav Forenbacher, Danijel Amon, Franjo Balika, Jakob Musić, Franjo Kukec, Gašpar Novak i Franjo Kopljar.³⁵

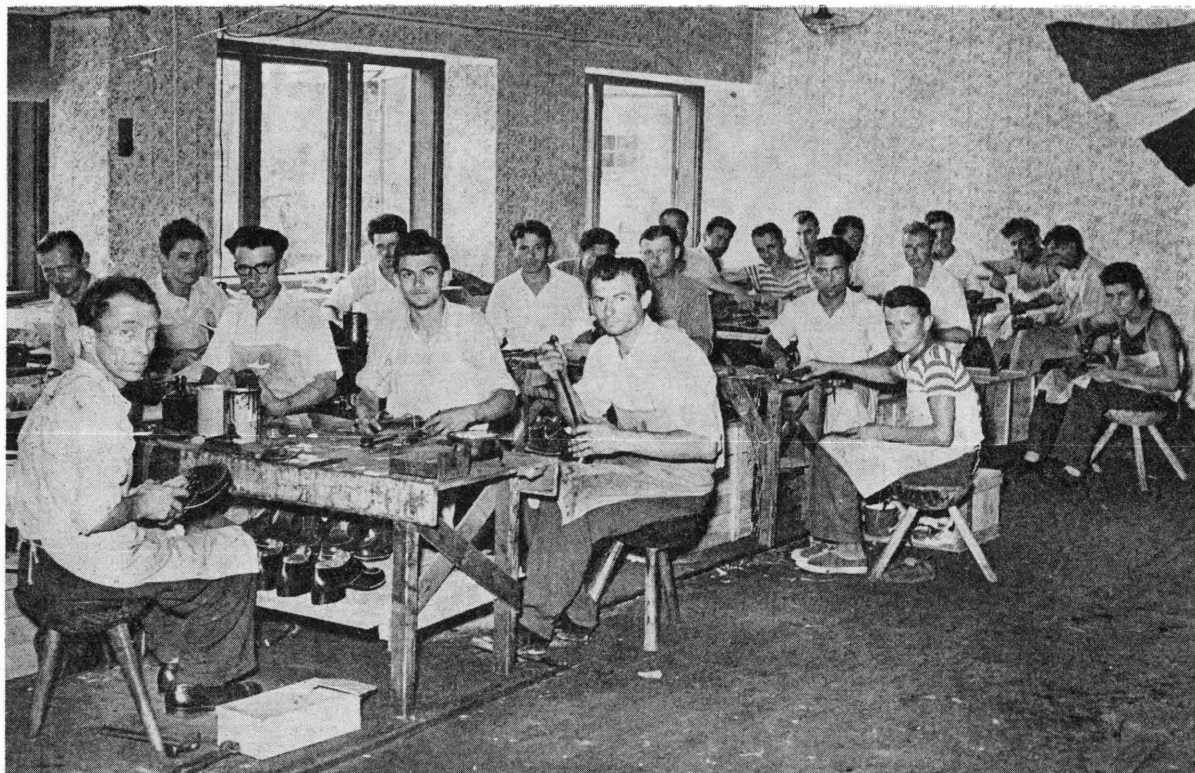
Usprkos ukidanja starih cehovskih stega, život obučarskih, kao i svih drugih, pomoćnika i učenika bio je između dva svjetska rata još uvijek izuzetno težak. Stoga i nije čudno što su se upravo obučarski pomoćnici, koji su bili u gradu dosta brojni, razmjerno rano — već tridesetih godina — radikalno organizirali. Jedan dio bio je organizacijski uključen u reakcionarni Hrvatski radnički savez (HRS), ali je dobar dio postolarskih pomoćnika surađivao s lijevim krilom HSS, te s KPJ i SKOJ-em.

Svoju revolucionarnost postolarski pomoćnici pokazali su i 1936. godine, u doba po-

znatih podravske štrajkova. Nakon niza pregovora s poslodavcima, oni su potkraj kolovoza 1936. godine zatražili potpisivanje novog kolektivnog ugovora, kojim su tražili bolje uvjete rada, kraće radno vrijeme i povišenje plaćanja s 15 na 20 dinara po paru cipela, odnosno sa 40 na 50 dinara po paru čizama.³⁶ Međutim, obrtnici-poslodavci nisu htjeli ni čuti o ispunjavanju ovih opravdanih zahtjeva, pa su postolarski pomoćnici 27. kolovoza 1936. godine stupili u opći štrajk. »Podravske novine« o tome pišu: »Postolarski pomoćnici, njih 40, grada Koprivnice stupili su 27. kolovoza u protestni štrajk, budući da ih njihovi poslodavci nisu redovitim putem, već pojedinačno, pozvali na pregovore. U četvrtak, 3. rujna, kod sreskoga načelstva predstavnički pomoćnika vodili su pregovore s poslodavcima. Budući da predstavnici poslodavaca g. Mark, Košar, Balika i Burulić nisu bili ovlašteni da pregovore završe, to jest da potpišu kolektivni ugovor, to će gospođa poslanici međusobno donesti svoj zaključak, koji se sa zanimanjem očekuje. Za radnike koji nemaju svoj vlastitog stana i prehranu, otvorila je podružnica HRS-a u Koprivnici ovog tjedna kuhinju u kojoj svaki dan prehranjuje 10 do 15 ljudi.«³⁷

Postolarski pomoćnici bili su vrlo revolucionarni, i punih 14 dana nisu popustili pred nagovorima poslodavaca. Tada je, i pak, došlo do potpisivanja kolektivnog ugovora, kojim je najveći dio zahtjeva usvojen. »Nakon 14-dnevnog štrajka postolarskih pomoćnika, koprivnički poslodavci potpisali su kolektivni ugovor« — pišu »Podravske novine«. Majstori su dne 9. rujna pozvali predstavnike radnika na pregovore, pa je do sporazuma uskoro došlo, tako da je na večer potpisan kolektivni ugovor. Tako su radnici dobili po paru cipela od 1 do 5 dinara više nego do sada. Kolektivnim ugovorom ustanovljen je 14-dnevni otkazni rok. (...) Na žalost, našlo se takvih obrtnika koji nemaju u današnje vrijeme nikakvo razumijevanje za socijalnu pravdu. Tim više nas čudi da takova lica stoje na čelu Udruženja zanatlija, a i drmaju sa Savezom hrvatskih obrtnika u Koprivnici. Ipak radništvo nije klonulo, već je naprotiv bilo još otpornije.«³⁸

I nakon rata koprivnički postolarski radnici organizirali su se u okviru svojeg za-

Još i u poslijeratnim obučarskim manufakturnim radionicama u Koprivnici najveći dio poslova obavljao se ručno — detalj iz Gradskog postolarskog poduzeća »Proleter« 1952. godine

natskog udruženja. Međutim, za ovu struku nastupili su novi uvjeti djelovanja, pa tradiciju nekadašnjih cehova sada nastavlja najprije manufakturne radionice, a u zadnjem desetljeću i suvremena industrija u Koprivnici. Odmah, prvih godina života u slobodi, u okviru Komunalnog poduzeća u Koprivnici osnovana je postolarska radionica »Ruža«, iz koje je od 1. siječnja 1949. godine izraslo samostalno Gradsko postolarsko poduzeće »Proleter«. Spomenute godine ovo je poduzeće zapošljavalo već 97 radnika, a uz razne popravke obuće proizvedeno je i 19.166 pari novih cipela i čizama. Nešto kasnije, 1956. godine, osnovano je još jedno obučarsko poduzeće — Postolarska zadruga

»Budućnost«. Tada je u ovoj zadrugi radilo 35, a u »Proleteru« još 74 radnika. Oba ova poduzeća spojila su se odlukom Narodnog odbora općine Koprivnice od 31. listopada 1959. godine, čime je osnovano jedinstveno obučarsko poduzeće »Sloga«, koje posluje još i danas. Godine 1960. »Sloga« je brojila 93 radnika i proizvela (uz usluge popravaka) 14.884 pari obuće. Danas Industrija obuće »Sloga« Koprivnica pripada među najsuvremenija poduzeća ove vrste u sjevernoj Hrvatskoj, a 1978. tu je našlo zaposlenje više od 550 radnika, koji su ostvarili ukupni prihod od gotovo 160 milijuna dinara, i proizveli gotovo 600.000 pari razne vrste obuće.³⁹

BILJEŠKE

¹ Rudolf Bičanić: Doba manufakture u Hrvatskoj i Slavoniji 1750—1860, Zagreb 1951., str. 51.

² »Opći cehovski red« ili »Općinsku naredbu za skupčinu i društvo cehov kraljevstva vugerstog« objavio je car Franjo I. 1813. godine, ali već 1840. zakonom koji omogućuje osnivanje manufakturna i tvornica mimo cehova, njima se uvelike »režu granice«. U Hrvatskoj ban Jelčić izdaje 20. travnja 1851. »Privremeni nalog za uređenje trgovačkih i obrtnih poslova u krunovnici Hrvatskoj i Slavoniji«, čime zadaje snažan udarac krutim cehovskim pravilima. U Hrvatskoj su cehovska udruženja ukinuta 1872. godine novim obrtnim zakonom. Bičanić, o. c., str. 77; Miroslava Despot: Osvrt na rad zagrebačke Trgovinske komore i Gospodarskog društva u Zagrebu u vrijeme Bachova apsolutizma, Prilozi za ekonomsku povijest Hrvatske, Zagreb 1967., str. 32 i 34; Dragutin Feletar: Podravina, Koprivnica 1973., str. 96.

³ Ivan Bach: Najstarija koprivnička cehovska povelja, Zbornik Muzeja grada Koprivnice (MGK), Koprivnica 1946—1953., str. 75.

⁴ Prema: dr. Rudolf Horvat: Poviest slobodnog kraljevskog grada Koprivnice, Zagreb 1943.; Dr. Rudolf Horvat: Iz prošlosti grada Koprivnice, Hrvatska prošlost V., Zagreb 1943., str. 43; Dr. Rudolf Horvat: Kako su nekad živjeli hrvatski obrtnici, Zagreb 1929., str. 29; Dr. Leander Brozović: Grada za povijest Koprivnice, Koprivnica 1978., str. 122—125; Ivan Tkalcic: Povijesni spomenici slobodnog i kraljevskog grada Zagreba, II., Zagreb 1894., str. 307; Dragutin Feletar: Podravina, Koprivnica 1973., str. 84—85. Mađarski povjesničar Szadeczyk navodi također devet cehova u Koprivnici, ali s drugim godinama starosti: tkalački ceh iz 1725., bravarski iz 1763., klobučarski iz 1819., krojački (mađarski i njemački) iz 1819., gumbarski iz 1819., čizmarski iz 1819., kadarski i kolarski iz 1819., mesarski, pekarski i mlinarski iz 1819., te remenarski i kovački ceh iz 1819. godine. Dr. Szadeczyk Janos: Iparfejloés és a czehek története Magyarzagon, Budapest 1913.

⁵ Kresimir Filić: Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskog mesarskog ceha godine 1697., Zbornik MGK, Koprivnica 1946—1953., str. 13.

⁶ Franjo Horvatić: Iz povijesti koprivničkih cehova, Podravski zbornik, Koprivnica 1976., str. 146—152.

⁷ Dr. Brozović, o. c., str. 123.

⁸ Muzej grada Koprivnice, dokumenti broj 1730, 1726, 1729, 1721, 1727, 1722, 1724, 1713, 1771 i drugi. Dio cehalija izložen je za javnost u postavi muzeja.

⁹ Historijski arhiv Varaždin (HAV), Arhiv grada Koprivnice (AGK), dokumenti broj 2759, 629, 46, 1783, 931 i drugi. Opširna cehovska grada zahtijeva temeljitije istraživanje i kritičku analizu, a ovdje su ovi općeniti podaci navedeni tek marginalno, radi informacije. Navodimo i »Red Klechanya vu Farni Czirkvi Szlobodnoga y Kralyevszkoga Varassa Koprivnichkoga za leto 1830. dneva 3. oktobra oberszavala sze bude szledchim nachinom«, iz kojeg doznajemo koja su sve cehovska udruženja tada postojala: »Od 6-te vure do 7-me Sztari czech illiti Remenari, Szedlari, Kovachi, Szpolyari, Kerznari y Nochari; od 7-me do 8-me Szaboli, Chuhachi y Gumbari; od 8-me do 9-te Chismari; od 9-te do 10-te Kolari, Pintari, Tishlari, Cimmermani, Draxlari, Szteklari i Klobuchari; od 10-te do 11-te Plemeniti Magistrat z zebrenom Obchinom; od 11-te do 12-te Ledari, Shostari, Varge i Opanchari; od 12-te do 1-ne Meszari, Mlinari, Peki, Liczitari, Vusari i Czestari; od 1-ne do 2-ge Tkalczi i Lonchari; od 2-ge do 3-će Detichi Sztaroga y Szabolszkoga czeha; od 3-će do 4-te Detichi Chismarszkoga i Kolarszkoga czeha; od 4-te do 5-te Detichi Ledarszkoga i Mesarszkoga czeha; od 5-te do 6-te Detichi Tkalechzkoga y Loncharszkoga czeha«. Nešto iz povijesti koprivničkih cehova, Podravski glasnik, Koprivnica, 7. i 14. III. 1921.

¹⁰ Brozović, o. c., str. 28.

¹¹ Baš u to doba javljaju se čizmarska cehovska udruženja i u nekim drugim podravskim trgovištima, primjerice u Legradu, gdje su pravila šoštarskog i kušnjarskog ceha potvrđena 1697. godine. Dragutin Feletar: Pravila legradskog šoštarskog i kušnjarskog ceha iz 1697. godine, Podravski zbornik, Koprivnica 1975., str. 134—145.

¹² Dr. Leander Brozović: Osnutak čizmarskog ceha u Koprivnici, Zbornik MGK, Koprivnica 1946—1953., str. 21.

¹³ Čizmarski artikuluši iz 1681. godine, str. 1, MGK.

¹⁴ Iz dokumentacije MGK.

¹⁵ Dokument se čuva u MGK.

¹⁶ Sva tri navedena dokumenta čuvaju se u MGK.

¹⁷ »Tabella Conscriptions Animarum, De item Accrescentiae eorum, nec non Matrimoniorum Libera, Regiaque Civitatis Kaproncensis pro Anno 1783«. Leander Brozović: Popis žitelja Slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice godine 1783., Zbornik MGK, Koprivnica 1946—1953., str. 48.

¹⁸ Prema dokumentima iz HAV, AGK.

¹⁹ Dokument se čuva u MGK.

²⁰ Dokument se čuva u MGK.

²¹ Dokument se čuva u MGK.

²² Dokument se čuva u MGK.

²³ Dokument se čuva u MGK.

²⁴ Dokument se čuva u MGK.

²⁵ Dokument se čuva u MGK.

²⁶ Dokument se čuva u MGK.

²⁷ Original pravila čuva se u MGK. U cehovskoj zbirci MGK, uz zastavu obučarskog ceha iz 1820., čuva se i zastava Slobodne zadruge čizmara Koprivnice iz 1897. godine.

²⁸ Očuvane su djelomično knjige članova koprivničke Mjestne organizacije hrvatskih obrtnika, uglavnom s početka ovoga stoljeća, MGK.

²⁹ Upisnik obrtnika 1894—1910, HAV, AGK.

³⁰ Knjiga članova Mjestne organizacije hrvatskih obrtnika Koprivnica za 1905. godinu, MGK.

³¹ Evo i podataka za još neke karakteristične godine: 1896/7. šegrtska škola brojila je 106 učenika, od kojih je bilo 13 čizmara, 10 postolara, 4 opančara i 1 remenar; 1900/1. od 84 bilo je 8 čizmara, 6 postolara, 2 opančara i 2 remenara; 1902/3. od 92 bilo je 10 čizmara, 9 postolara i 2 opančara; 1905/6. od 92 bilo je 10 postolara, 6 čizmara, 6 remenara i 2 opančara, te 1911/12. od 123 učenika bilo je 17 postolara, 8 čizmara i 3 opančara. Prema izvješćima koprivničke pučke škole za spomenute godine, MGK.

³² Originali svih triju dokumenata čuvaju se u MGK.

³³ Prema zapisniku od 5. I. 1919., MGK. Sačuvani su i zapisnici sa sjednica Upravnog odbora od 15. I., 8. II. 1919. i kasnije, te sa skupština svih članova od 23. II., 8. VI. i 26. X. 1919. godine. Ova obrtna organizacija postojala je praktički u cijelom razdoblju između dva svjetska rata.

³⁴ Prema popisu iz dokumentacije MGK.

³⁵ HAV, AGK, fundus Gradskog poglavarstva Koprivnica, 1928—1934. Tu nisu bili upisani svi obučari, već samo oni koji su u to vrijeme uzimali šegrte na izučavanje obrta.

³⁶ Postolarski pomoćnici, Podravske novine, Koprivnica 29. VIII. 1936.; opširnije o koprivničkim i podravskim štrajkovima 1936. godine vidi se u radovima: Dragutin Feletar: Podravina, Koprivnica 1973., str. 257—260 i Dragutin Feletar: Podravski štrajkovi 1936. godine, Glas Podravine, Koprivnica 27. IV. 1979., str. 3.

³⁷ Radnički pokret u Koprivnici, Podravske novine, Koprivnica 5. IX. 1936. godine.

³⁸ Radnički pokret postolarskih radnika u Koprivnici, Podravska novine, Koprivnica 12. IX. 1936.

³⁹ Zaključni računi i registracijski dokumenti Industrije obuće »Sloga« Koprivnica; Dragutin Feletar: »Sloga« na prekretnici, Glas Podravine, Koprivnica 26. I. 1979., str. 5.

PRILOZI

PRIJEPIS ARTIKULUŠA ČIZMARSKOG CEHA KOPRIVNIČKOG IZ 1681. I 1723. GODINE

Czeski Artikulussi Plemenitoga Czeha Chismesinskoga na Horvatski jezik preobrnjeni znacihom kak znutra — iz 1681. godine

Mi Leopoldus z bosium Miloschum zebran Rimski Czesar... (etc.) na znanje dajemo po pizmu ovom vszem kojem si dosztoi, da na sztran i vu personah Span Erneh y okolu gledajuceh Gyuroka Viniczaj Zverhu y nai peroga Mestra Mihalja tulikaisse Villovich Gyuroka Pribekovich, Paula Tranetich, Lovrencza Sykarich, Paula Chmachor, Andrassa Trutkovich, Pavla Churchkovich y Blasza Rasznicza za sztaresseh Mestrov kak takaj y drugeh Nykoveh Bratov y Paidasov Chismesih vu szlobodnom y kraljevskom Varassu Nassem koprivnichkom sztanujuceh y prebivajuceh nam predani y pokazani sztanoviti Nekoteri Listi pod navadnum rechenoga Varassa nassega koprivnickoga pechatium vu pondelek po druge nedeli korizme Letta Goszpona 1681. vezda tekuhega y dole napisanoga napravleni y van dati z koterimi Purgari isztoga Varassa nassega koprivnickoga Sztanovite druge Liste drugoga szlobodnoga y kraljevskoga Varassa nassega Varadinszkoga isztem chimesjam koprivnickem zverhu czeha y dobroga mednymi obdersavati navadnoga reda, Articulussev y Pravicze rechenoga nyihovoga Czeha Szlisajuceh napravlene ne szamo vun dati, nego tulikajse pojachiti y potverditi szudiliszu sze zdole napisanim nachinom. I zatho prosnja data bila se velichana szu vu nassemu Vu oneh kojeh zgora vszeh vu Rechenom Varassu nassem koprivnichkom Sztanujuceh y prebivajuceh Chimeskonski Mestrov imenu y personah zdostoinum Molbum naj poniznese Dabi Mi gore posztavlene recheneh pokrивnickoga y druge vu nyih zadersavajuce Varadinszkoga Varassev nassih Liszte y Articulusse istem Chimesiam koprivnickem szluseche y vsza y koteri vu nyi zadersavana Za sztalna, povolna y prietna imajuchi y vu Liszte nasse Privilegiumszke za posztaviti y napiszati vuchinivsi aprobuvati i prieti y sztalna Vuchiniti y Za iszevse y vszakaoga rechene Chimesie y Czeha kak takvi Bratinsztva nyihovoga y nyihoveh poszlednikov y Namsznikov vszeh ponovivssi vekovechno Valajuce zmoguchnostium nassum kraljevskom potverditi Milosztivno dosztojali. Kotereh pache Lisztov ovakove jeszu rechi: Mi Anton Vechety, szudecz y osztali Senatori y vsza obchina Purgarov szlobodnoga kraljevskoga Varassa koprivnickoga dajemo na znanje po ove pizmu vszem koem sze dosztoi. Da mi vu pondelek po nedeli drugi korizme tako odiduchi kadszmo vu szudu szedeli, szpametni y okolu gledajuchi Ludi Mesztri Chimesinszki naimre — Gjyurok Viniczay, dole napiszane Mestrie Chimesinszke oszebuini Czeha Mester Mihaly Villovich, Gjyurok Pribegovich, Pavle Franetoch,

Lovrenz Strikarich, Pavel Chmacszor, Andras Trutkovich, Pavel Chuchkovich, Blas Raszimecz vu ime szvojem y osztalem drugeh Bratov szvojev Chimesiyh Purgari i Bratia nassa vu personah svoih pred nasz doisuchi pokazaliszu nam y napredali dole napiszane nachine, Articulusse y navade zkrojemi Mesztri iszte Mestrie vu Szlobodnem kraljevskom Varassu Varadinszkom sztojechi veszlesesse y ravnaju szteh Mesztruv Zpechatium Szeskim potverchene prosechi nass Zdosztoinum prosnym da tulikaisse z hvalevrednem drugeh szlobodneh y kraljevskzeh varassev nachinom i navadom ne szamo Czeh vsze imenuvane Mestrie nyihove Chimesinske prieti, nego tulikaisse rechene nachine y Articulusse prepiszati y snimi kakti z praviczom sztanovitimi kak y vu drugeh Szehih bovati je navadno recheno szpravische illiti Szeh Mestrie Chimesinszke vu ovom nassem varassu y vu Mestreknum szlisajuceh svieti, ravnati y veszelitisse dopusztili, prepusztili y prikazali bi kojeh Artixulussev kak takaj Lisztov imenuvaneh Mestrov Chimesiyh Varadinszkeh vu koih naimre Liszteh recheni nachini y Artixulusi zgovorenjem Mestrov Chimesinszkem Varassa nassega prepiszani poszucheni y dati jesu rechi szu ove: Mi Mihaly czech Czeh Mester illi spravischa y szkupchine Chimesiyh y drugi osztali Mesztri Chimesinszki y Purgari Szlobodnoga y kraljevskoga varassa Varadinszkoga Dajemo na znanje: Da pred nasz dosli ieszu szpametni y okolu gledajuchi Jurai Sterman y drugi Jurai Viniczay, Ivan Villovich, Mihaly Villovich y drugi Mihaly Hodalim Purgari y Chimesie Varassa szlobodnoga kraljevskoga koprivnickoga vu szvojev y osztaleh Chimesiyh y Purgarov szvojev imenih y vu Personah napredajuch nam Daszu oni dokonchali sztanoviti red med szobum napraviti y polak zapovedih Nyekovih svieti hocse, prosiliszu zato nasz kai nai bolje dabi nyim iszti red y dokonchanya illi Articulusse z kojemi Mi ovde sivemo dopusztili prepiszati — Vuchiniti bi hoteli koi genieni Zlubavim Bratinszkum Vuchinilismo prez terha z ovem nachinom: Mi — Jurai Kussen y osztali prisesni Purgari Szlobodnoga kraljevskoga Varassa Varadinszkoga Dajemo na znanye po pizmu Ovom vszem kem sze dosztoi: Da kada bi mi vu pondelek naj blisnessi pred szvetkom Blasenege Matiasza Apostola vu Szudbeno Sztolu bili szedeli, szpametni y okolu gledajuchi Mestri Chimesinszki naimre Janus Delechich priseszni, Jacub Ochazdi, Mattias Bogovich, Juraj Benchetich, Juraj Fodor, Ianus Megyessi, Lucach Huzovich, Peter Modrovich, Mihaly Blasiszevich, Pavel Kelebich, Gaspar Sznilichich, Janus Magich, Juraj Spissich y Purgari y Bratia nassa pred nasz vu personah doiduchi nam napredaly y pokazali jesu dole napiszane Nachine, Articulusse y Statuta z kojemi Mestri iszve mestrie vu Szlobodnom kraljevskom Varassu Posonszkom Sztanujuchi veszelesse y siveju iszteh Mestrov zpechatium Czeskum podverchene Zaperto prosechi nas dostoinum Molbum dabi z hvalevrednom drugeh tulikaisze Szlobodneh Varassev Segom y Navadom ne szamo Szpravische illiti Czeha recheneh Chimesiyh mestrie nyuhove prieti i po-

tverditi, nego tulikaisze rechenem nachinom y Articulusse m kakti praviczam Sztanovitem, kakti y vu drugeh Szkupchinei illiti Czebih bivato je navadno Nakinchiti y zvisiti bisze dosztolali. I kajti Zlastovitem Szpoznainyem vsich dugovain naveksu navuchiteliczum vupucheni v pamet iemlemoone Varasse, Obchine, Principate y Goszpocztna dosztoinosze ravnati, koj ostroche y pravicz szkloplainy kakoti-kakovemi zavezzi illi karichiczami zjedinalibisze. Zato mi kojem iz Chaszti zachuvati ostroche y reda med Purgari nassemi y poveksavati Varassa y nyegovoga obchinszkoga dobra Skerb donassa vpaemet vzemsi za dobro y poveksavanye ovoga Varassa y navadnoga nyekovoga Magistratussa koj vszakojachkemi szkerbmi y trudi vszaki dan odbersavasze za nai veksu podleschizu biti, ako med vezdasnemi y buduchemi na potlam rechene Mestrie Mestri Chismesinszkemi vu ovom Varassu Sztanujuchem red y pravicza odluchusze y ista Mestria z Articulussi illi praviczami napotlam neoszkrunyeno odbersavati moranemi ponasz bisze nakinchila vech puti imevaneh Mestrov Chismesinszkich pravichnoszti szpodobna y haszne Varassa ovoga czlusecha prosna prieta Znassem y vszeh nasseh naszlednikov imenom szkupchinu prerechenu illi Czeha imenuvaneh Chismesih priemleno potverchavamo y rechene machine y Articulusse nam kak preposztavlenoie po Nyih napredane za isztu Szkupchinu illi czech tak kakti pravichne zapovedi. (Zadersavszi vendar nam y poszlednikom nassem za potrebochu vremena y haszen ovoga Varassa iszte Articulusse popraviti, oderszati, poveksati, ali zevszema za niso deti, ali povezda prikazati moguchnoszo). Vu ov Liszt nass Privilegiumszki posztaviti y napiszati jeszmo hoteli: kojeh Articulussev rechi ove jeszu. Naipervich ako koj vu broi Mestrov Szkupchine ove Mestrie podati bude sze hotel, pred vszem pri Plem. ovoga varassa Senatassu budesze molil. Da bi sze med Purgare zapiszal y priszegu y druga polak navade Varassa po Purgareh dati navadna nai zverssi. Zatlem pred Prechom illi Szeh Mestrom o drugemi Mestri ove Szkupchine Liszt narodni y Szvedochanstvo vredno navchene Mestrie nai pokase, koj kadsze primu, dan za Mesterremek Vuchiniti szebi posztaviti budesze szkerbel, y zlatni jeden cze-kin vu Ladichu posztaviti, vu Terminussu posztavlenom vsza koja za Mester-Remek napravitinymu Vuchiniti napredana budu kak mora biti y navchilsze naj marlivesze zgotovi y previchavajnyu y szudu Prechev y osztaleh Mestrov podlosi, y nyime oberpolak imetka svojega nakinchi, y vu ladiczu Ran Vugerskeh Seztnaiszt na obchinszke Szkupchine potreboche odbroil bude, ako vu takovom izpitivanju zadovolno navchiti mestre szvoje szichen bude, naisze prime zisztem Chinom med osztale Mestre, tak vendar da dosztoino oseniti sze ima, y Obchinszke szkupchine terhe zosztalemi naj podnassa y vszem Articulusse podlosno szeb naj prilasse, potrebno pako bude Nyemu gore posztavlena vsza med vremenom jednoga Letta izvesiti —

Drugoch szloboschina delati Mestrie y dersainye slug y Detichev takovomu zevszema prepovedana bude, tak dugo doklam praviczam y Zapovediam Szkupchine vuvszeh s chinom Zadolno nevuchini. Ako koj izszel ali Varassev szim doiti bude hotel, Mestriu ove delati nyemu nikak szlobodno nebude, nego ako praviczam y zapovediam ove Skupchine vu vszem zadovolno vchini y kaiti vissekrat vu vszih Mestria pravichnoga Brattinsztva ovaj ni neko-teri navadniszuse nahajati, koj szvedochansztva Mestrie pravichno navchene y dobroga sivlenya, kak takai poroda postenoga nikakva imaju, purgarszke tulikaisze terhe pokehdobszu nezstalni niedne nepodnassaju, vendar pochkoma z kakvemgod nachinom Mestriu delati terszesze y tak Purgarom y pravichnem Mestrom hranu vkrachuju, Dokonchanoje da od vezda y na potlam nyedne ovakove otaine falinge vu kotaru ovoga Varassa Meszto nebudu imele, ako koj pako naicheni budu Nyihovo delo pozdravivssi vendar pervo y prosivsi Szudcza Varasskoga Prechov y osztalem Mestrom szlobodno bude aresterati y ako habutisze nebudu hoteli, pomoch dalesno Szudcza prosziti, ovak takaj radi Sztranzskeh koj zvan Vremena navadneh ovoga varassa Szenymov vu ovom Varassu Chisme prodavalibi isztem Mestrom ravnatisze szlobodno je. Vdovicze meszterske doklam za mussa preidu, Privilegiume Thovarussev szvoieh vsivale budu, vudavajuchesze pako druge fele Shloveku Mestrie ove neznanomu sztem isztem chinom iz Czeha imaju sze zverehi, ako koj vdoviczu Meszterszku vzeme za senu y znavadnem nachinom med Mestre podatisze bude hotel, napravivsi Mester-remek poloviczu gore rechene sume to ioszt oszem Ran Vugerszkeh bude broil, szin pako Meszterszki davis obichen obed y Mesterremek vuchinivsi od drugoga podanka zevszema van sze budesze imal, y vu ove shone zprivilegiumom ocza szvojeja veszilsze bude ni jednomu zmed Mestrov ali vdovicz szlobodno bude visse derszati szkupa szlug ali takaj Detichev nego dva. Szlugi chetiri czele Lette Mestriu ovu vuchitisze dusni budu, tak vendar da cherterto Letto vszaki tieden Nyim budusze broili deszet dinyarov vugerszkeh, tho ieszt chukepov, koja kadsze dosztoino izversse Mester-Opravu kak y pri drugeh Mestria bivati se navadno y Szvedochansztvo zevszema svuchene Mestrie y zversenoga vu navuku vremena pod pechat Czesku za koju szam Navuchnik jeden Ran Vugerszki plati, preszkerbi, zathem iszti Navuchnik Detichem vu kojeh broi ima doiti navadni prikaz bude broil, Nvuchniki med Detichi brojeni po vremenu navuka szvojeja tri czele Letta vandraty y Mestriu ovu delati niti pervo med Mestre prietisze budu morali, Detichem ne visse kak trideszeti y dva dinzari Vugerszkich za plachu riedno naisze budu, pod kasztigu po Prechev y osztale Mestri szuprotivno chinechem doszucheno. Mester Navuchnika drugoga znajuch pri szebi dersechi, koji szkochil se kastigu chetiri Ran Vugerszkeh vu ladiczu neoproscheno posztavi,

y isztoga Navuchnika k svojemu Mestru poverne, ako pak k szvojemu Mestru povernutisze nebi hotel, takov po nijednom prieti, nego zevszema od ove Mestrie iszterati sze bude moral, ako koi drugoga Szlugu otaino odezvati y k sebi privabiti znaichen bude, kastigu chetireo Ran Vugerszkeh neoproscheno potrebuvano vu Ladiczu plati. Szpodobnem nachinom tulikaissze szluga koi zovakovum szpodobumosztavi szvojega Mestra kak tulikaissze koji pri otainom vu Czeh naimenye prietom Chloveku bude delal, gore rechenu kastigu bude podneszel, Navuchniki Mestrov zvan Czeha buduचेh vu szkupchinu Szesku nemajuszze prieti doklam navche ne praviczze Mestrie od drugoga Mestra pravichnoga tho jeszt vu Czeh prietoga Szvedochanstvo nedoneszu. Da pako takovo Szvedochanstvo dobiti budu mogli, czelo jedno Letto zvan poveh navucheneh Lett pri pravichnom Mestru na szpodobu Navuchnika delali budu, zkjoem chinom Mester Szvedochanstvo navadnem putom takovem priszkerbeti akobi koja szvada med Mestri alli Detichi Mestrie ove pripetiti bisze vtegnula, Prech s ostalimi Mestri sztranke predsze dozavassi takovu zmutnyu poravnati y pochetnika polak pregrehe kastigati imal bude jakoszto szlobodno pako bude sztranki koja sebe obterseno bude stimala pred szuczja Varasskoga vredno y prez nikakvoga spota Czeskoga pozvati, ali Detich ali navuchnik pozvati Mestrie bude proszli, za vszako Szpravische bude dusen vu Ladiczu broiti dvadesetiy pet denari Vugerszkeh, koi pako na dano znanye Prechov prez zadovolnoga zroka zaosztanu neoproschenu kastigu dvadeszeti denar Vugerszkeh nai plati vszaki poszebi podplate na Senyem ali y drugo vszako Vreme szim doneszene nijeden prez znainya drugeh Mestrov nebude kupuval, pod kastigu Shetireo Ran Vugerszkeh neprosztivo sztitianeh: ima tulikaissze Czeh ov Lasztovitu pechat vu Ladicze vszigdar buduchu s kojum prez znainya vszeh Mestrov Prech nijeden Liszt bude pechatil, Zadnich dasze nebi koi szprichavati mogel da zapovedi y praviczze ove czehske znanemu nebi bile, vszaki fertal Letta illi Angariu Prech pozval bude vszu Szkupchinu y ove Articulisze, ali y ina potlam za potrebochu Vremena pridane ochivesztno prechteti y pretolnachiti vuchinil bude, y vszaki po szebi za Obchinszke Czeha potreboche vszaku Gvaterniczu vu ladiczu posztavi denar dvanaiszt. Ove anda Articulusse po nasz marlivo y oszebuino Vagane y previchene znachinom y navadum kojum Zgora y Vendar prez Varaskoga y Nassega kakovoga kvara ali szprotivchine rechenomu Czehu Mestrie szpomenute Vpotlainyi Vremena povszech tak Mestri kak Detichev y Navuchnike iszte Mestrie vu ovom Varassi y Nyeogvom kotaru Vekovechno Obdersavajuche Daliszmo posztavilisztmo, prikazalisztmo y potverdilisztmo kakoti Dajemo, posztavlamo, poszuchujemo y potverchavamo ovoga nassega, kojemu pechat ovoga varassa vekssa veruvanya viszecha je jakosutium y szvedochainsztvom Dano Varasdinu preposztavleni Pondelek pred szvetkom Blasenoga Apostola Mathiassa Letta Goszponovoga 1628. Sztanko Simonich priszezni No-

tarius Szlobodnega Kralyevszkoga Varassa Varaszdinskoga Lasztovita ruka. Odkuda mi zrazumenimi prosnavmi recheneh Mestrov Chismesinszkih y Purgarov imenuvanova Varassa Szlobodnoga kralyevszkoga koprivnichkoga Bratinszko nagnjeni prerechenoga reda Statuta prepisati y vu Liszt Nasz posztaviti y Zpechatium nassum Czehskum potverchena y zrukum lasztovium Varassa ovoga Varaszdinskoga priszesnoga Notariussa Zapiszati y Veruvana Vchiniti Vuchinilisztmo Dano Varasdinu vu Pondelek najblisnessi po nedele perve pred fasenszkom Letto Goszpona 1672. (meszto pechati) na veruvainye preposztavleneh Vezdasnya podposzana jeszu, po mene Andrassu Muszt priszesnom Notariussu rechenoga Varassa Szlobodnoga kralyevszkoga Varaszdinskoga lasztovita ruka Letta Goszponovoga 1672. oszemmnaiszt dan Majussa ov Liszt Privilegiumsky Czeha Mestrov Chismesinszkih Napredan y vu hisi szudbeni Szlobodnoga kralyevszkoga Varassa koprivnichkoga med Sanczi imajuchi y po Gpnu Szudczu y druge Senatore perve rechenoga Varassa Vremena ovoga predone buduchem Viteskem Gpnom Nicole Natulin Voivodom koprivnichkem y osztalim obchinum imenuvanoga Varassa priet y potverche je vu vszih Privilegiumeh y vu szebi zadersaneh gore ochituvaneh za potvercheno povolno vu vszih priemlesze y imaszze Da novu Mestru Meszecz y dan koi zgora Nikula Zumer prisetni Notarius isztoga szlobodnoga kralyevszkoga Varassa koprivnichkoga Lasztovita ruka. I kaisi zlastovitem Szpoznayem iszteh Mestrov vupcheneh Upamet jemleno one Varasse, obchine, Principate y Gospozctva doistoinosze ravnati, koi ostroche y praviczze szklopleni kakoti kakovem zavezi illi karichiczmani ostroche y reda med Purgari nassemi y poveksavati Varassa y Obchinszkoga dobra szkerb donassa vpamet vszemsi za dobro y poveksanainye ovoga varassa y navadnoga nyegovoga Magystratussa, koi vszakojuchkemi szkerbmi y trudmi vszaki dan obdersavasze za naiveksu podleschiczu biti, ako med vezdasznymi y buduchemi na potlam rechene Mestrie Chismesinszkemi vu ovom varassu sztanujuchemi red y praviczza odluchisze y iszta Mestria z Articulussi illi praviczmani na potlam neoszkrunenyo obdersavati mora nemi ponasz bisze nakinebila, Vech puti Imenuvaneh Mestrov Chismesinszkih pravichnoszti szpodobna y haszne Varassa ovoga szlusecha prosnya prieta znassem y vszeh nasseh poszlednikov imenom szkupcinu rechenu illi Czeha imenuvaneh Chismesih prienlemo, potverchavamo y rechene nachine y Articulusse nam kak preposztavleno je po Nyih napredane y ponasz marlivo y Verno Zvak nyene y previchene za isztu Szkupchinu illi Czeh tak kakti pravichne Zapovedi vu ov nass Liszt Privilegiumszki posztaviti y napiszati vuchinilisztmo y po vszeh doiduche vszigdar Vreme tak Mesztri, kak Detichev y Szlugi iszte Mestrie vu ovom Varassu y vu Mestrih k nyemu Szlikajuchem Vekivechno obdersavati dali szmo, odredili szmo, prikazali szmo y potverdilisztmo, kak goder dajemo, odrechujemo, prikazujemo y potverchavamo po kreposzti y szvedochansztvu ovoga na-

ssega Piszma, kojemu Pechat veksa ovoga Varassa Veruvanu priposztavlenu je Dano od Sztoła szudbenoga Szlobodnoga y kralyevszkoga Varassa koprivnickhoga recheni Pondelek po druge Nedele korizmeni taki szlisajuchi Letto Gpna 1681. Juraj Mlinarich priseni Notarius imenovanoga Varassa koprivnickhoga Lasztovita ruka. Mi anda ovakovuponisnu prosnyu od strani y vu Imenu rechenih vszeh Mestrov Chismesinskih y vszega Nyihovoga Cszeha illi Bratinsztva imenuvanoga Varassa nassega koprivnickhoga Nassemu znachinom zkojem zgora predano Velichansztvu z kralyevszkom Miloschum Chuvsi milosztivno y priemshi gore napiszane znaneh koprivnickhoga y Varasdzinskoga Varassev Liszte Privilegiumszke nezamazane nezbriszane, ni ti vu koje szvoje sztranke szumlive, dapache presz nikakve dalinge y szumlie — nemajuče ovom lisztu nassemu Privilegiumszkomu od rechi do rechi posztavlene y napiszane vu vseh nyihoveh sadersavanyih tverdnosztih y Articulusseh natulikum nakulikum dosztoino y pravichno Vun dani jeszu y Jakosztiujm Nyihovem isztinasze prilisse, sztalne povolne y prietne — imajuchi, aprobuvalizmo, pojachilizmo y sztalno Vuchinilizmo y za Visse rečene vsze Mestre Chismesinszke vu posztavlenom Varassu Nassem koprivnickom bivajuče y sztanujuče y nyihove poszlednike y naszlednike vsze ponavljajuch Vekivečno sztalne Zjakosztiujm nassem Kralyevszkom Milosztivno potverdilizmo, dapache priemleno aprobujemo sztalne Chinimo, jachimo y potverchamo Nichem praviszam kvar Chinechi ovoga nassega oszebuinom pechatium nassem, koteru kakti kraly Vugerszki potrebujemo Visseh objachenoga jakustiu y szvedochsztvom pizma. Dano po rukuj Vernoga nam lyublenoga rechenoga Ivana Pubasoszy — Biskupa Nitriunszkoga y Mesztu kak takaj Varmegie iszte naiveksega y Vekivechoga Groffa-Tolnachika nassega y po pralyevsztvu Vugerszkom Dvora Nassega Cancellariussa vu Varassu nassemu Novom Mesztu dan 7-mi Meszecca Juliusza Letta Goszponovoga 1681. kralyevstvih nasseh Rimszkoga dvadeszeti y tretie Vugerszkoga y Osztaleh dvadeszeti y seszto Česzkoga pako Letto dvadeszet y peto, za anda nai rechenesseh y posztuvaneh vu Krisztussu otczev Gpde Juraj Szelepchenyi Metropolitan-szke Strigonszkoga drugoga Puraia Szecheny kolochke y Bachke Czirkvih po kanonu Zjednaneh Erczi Biskupih szolibsze Biskupie Agrianszke nemajuče Bratta Martina Borkovich Zagrebechkoga, preimenuvanoga Ivana Pubasoszy Gitrianszkoga, sztolicze Biskupie Varasdzinszke nemajuče rechenoga Juraja Secheny opravitele Gyurszkoga, Andrassa Sebestyeny izebranoga erdelszkoga, Stephana Senyey od male Senye Verszprinszkoga Petrakorompay Varaszkoga, Bratta Ivana Kezy od Ipolyker Chanadskoga drugoga Bratta Pavla Secheny — Pechuskoga, Ferencza Iany izebranoga Srem-szkoga, Podefrida Kapaun izebranoga Semendrianszkoga, Nicola Balogs izebranoga Novianskoga, Andrassa Szily izebranoga Leopianszko-

ga, Juraja Horvath izebranoga Cobarinszkoga, Bratta Kristoffa od Royas izebranoga Tinianszkoga, Ivana Kalnanczay izebranoga Skardonskoga, sztolicze Biskupie Bosanske nemajuče, Jakopa Horko izebranoga Rosinianszkoga y Bratta Hijaczinta Dymitry Senskoga y Modruskoga — czirkvih Biskupih Czirkve Bosie Szrečno ravajuče. Tulikaisse Veliko zmosne Gpde Paula Eszterhazy od Palansze Vekovechnoga vu Fraknu rechenoga kralyevsztva nassega Vugerskoga Palatinussa — Chasz Szudecca Dvora nassega kralyevskoga nemajuče, groffa Nitjule Erdedy od Monyrokerek goreimenuvaneh Dmatinszkoga, Horvatszkoga y Sclavonszkoga kralyevsztvih Bana Groffa Imbry Erdödy szpodobno od rečene Monyrokerek Thavernicussa, Groffa Adama od Zrinia nadstolnika, Groffa Juraj Erdödy takai od rečene Monyrokerek nadhisnika, Groffa Nicule Draskovich od Trakostana nadvratnika, Groffa Christoffa od Battyau nad Pivniczami, Groffa Juraj Nyeshazy od iszte najzdviniku, shaszti Dvora nassega kralyevszkoga od posse buduče vu Vugerszke Zemlie Mestri y Groffu Ivana Palffy od Erdöd, Groffa Posunskoga y osztali kaj nai visse gore imenuvanoga kralyevsztva nassega vugerszkoga Varmegie dersechi y Chaszti prestimainye Leopold lasztovita vuka, Ianus Pubasaxy Biskup Natrinaszki lasztovita ruka, Ianus Maholany lasztovita ruka.

Letto Goszpona 1682, vu obchinszkom szpavichu sztalisev y Redov orszaga za dan deszeti Meszecca maloga Travna vu Slobodnom y kralyevszkom Varassu Zagrebechkom obszlusavanom ovi szvojega Velichansztva liszti Privilegiumszki na sztran nutre zapiszaneh Mestrov Bratov y Paidasev Chimesih vu szlobodnom kralyevszkom Varassu koprivnickom sztanujučeh napredani y nakuliko praviczam y navade orszachki kak takai Biskupie Zagrebechkeszu szuprotivni prieti jeszu. Mester Peter Antolchih od Schapovcza Protto Notarius kralyevszta lasztovita ruka.

Artikulusi sostarszki y vargarszki mestri pri varassu nassem koprivnickom y po blisneh pod Koprivniczu pripadajučeh meszter — iz 1723. godine

Mi Carollus po Bosi miloschi zebrani Rimszki Ceszar vszigdar smosen, Nemski, Spanynolszki, Vugerszki, Česki, Dalmatinszki, Horvaczki i Sclavenszki y Servianszki krayl, etc. Veliki Herczeg... Dajemo na znaine kojehsze dosztoi vszem y szlednem da verni nassi Nicola Mrazovich, Gjurok Novak, Ianus Orgonich i Pavel Ottoich, Purgari Sostarszki y vargarszki mestri pri Varassu nassem koprivnickom y po Blisneh pod koprivniczu pripadajučeh meszter, Varmegye pako krisevechke sztojechi y zadrsavajuchisze, szvojem y paidaszev szvojech imenom nam naprvo dali jeszu, da akopremszu predi polek Articuluszev Českeh od kralya Mathiasza Czehu Sostarszkomu Varassa Gradchzkoga navek Czeha szvojega vu dobrom redu dersati, kakti y po drugeh varasse kralyevsztva naszege Vugerszkoga y Horvaczkoga y pri varassu nassem koprivnickom, y kako iz preporucheuna liszta isztoga Varassa videlo-

szeze: ieszu sivali. Nistar manye zbog vekse Sztalnoszti y bolsiega obdersavaina reda, kako y zbog vekse jakoszti, ponisno y nasze zmosnoszti vrekli szusze naiponizno proszechi, dabi Artikulusze ove y sza vunyhradenana vredne polovne y prielne imajuchi vu liszte ove nasze posztaviti y zapiszati vuchinechi zmosnovolyom nazsom kralyevszkom, ne lepram, nye prieti, k nym privoliti y potverditi, nego y za gore imenuvane mestre, kak tulikai za nyhove namesznike vszigdar obdersavajuche vun dati miloszrdno bisze dosztjojali. Koteri Articuluszi ovu znamenyu, naime **Articulus Pervi.**

Da oni po navade drugeh Sostarov, Vargov y Mesztrov Cheha imajucheh, zasze szlobodno Czeha napraviti y vszako letto med szobom Chehmestra posztaviti mogu, kateri Czeha ravnal y vsze zroke, mestrie y dela nyhovoga dosztoi pregledal y szudil bude, y da nigdi nye ali koga zmed nyh vu kakovm guder zroku zbog dela nyhovoga predipred Szuczca y Magistratusza ali pred kojega drugoga Goszpona dopelyati nemore, doklam po Czehmestru toga Czeha duguvanie neprevidisze y neobszudi kak tulikai da nigdo nester vu Czehu posztati nemore, nego on kateri ovu mestriu dobro y zadovolno razumel y od Szhemestra y Czeha tulikai od szvojega za ovo vreme mestra prielen bude Vu Czeh pako ovak prieti sze mora: pervich da Czehu tri zlate Dukate plati y Czehmestru zdругemi mestri zpodoben obed da i tulikaisze da nieden Sostar ali varga Sztrabszki kateri vu Czehu nebi bil, ako je y plachen Chlovek vu Varaszu y meszte pod Varaszu szliszajucheh mestriu tirati nemre, ako pak kateri relal bude Sostarszstvo y Vargarsztko delo, dayu szlobodno Czehmester vuzme; Nieden takai Sostar niti varga ni dessecz takove mestrie delo nai szeima pri varaszu prodavati nemre, ako koy takvoga prodaval bude takmu Czehmester szlobodno vuzeti jakosztl imal bude.

Articulus Drugi

Pokeh dob iszti mestri, kako y po drugeh mesztsze sztojechi takovi mesztri, Articulusze Czehske obdersavai bi radi, zato naruchaszda Szpravischa illiti paidastva ovoga mestri sztanovit den taki okol mladoga letta vszi szkupa vu prilichnom mesztu Szpravitisze y Czehmestra zmed mestrov zebrati imaju, kateri Czehmestriu dve lette obnaszal bude. Predi vendar Szucz y Magistratuszu pokazati sze ima i pred koterem on Sztareszemi szvaszemesze da vu delu szvojem marlivoszt imali y szvoju Mestriu verno y presz vszake falinge y fkanyuvanya tirali y obdersavali budu, y tak Czehmester vsze zroke y pripecheina vu Mestry pregledati y Szudini kakie gore recheno imal bude.

Articulus Treti

Vszaki meszter ieden dan Czehmester z posztareszmi mestri odluche kada na slavu y diku Maike Bozie, kak tulikai szvake kvatre iednu meszu pri oltaru Maike Bosie Czeh dati slusiti moral, bude pri kateri nashi szvaki mester do koncza biti y Aldov dati bude moral, tulikaisze Zasztav Czeska na hvalu Maike Bosie preszkerbitisze mora, z koterem na

Telovo y na tieden po Telovo kakie Sztara navada za drugemi Czehi kateri pred nymi biti y iti moraju, vszaki kester ovoga Czeha iti mora. Kotari pako mester od te proceszie osztane presz velikoga zroka Czehmestru napervo danoga — takav dva funta voiszka farne Czirkve dati bude moral; napervo dane dneve Mestri Szkupa Szpravleni vu Czesku Szkatulu szpravi mester shetiri movcze dati ima. Kako tulikai Czehmester ali drugi posztareszi po nyem odlucheni vszaki meszter sztanovit den vsze meszterszke Staczune pohagyati, deli mestersko marlivo pregledavati imaju, ako pri kojem mesztru pokvarieno ali zlocheszto delo naidu, takovo Szlobodno vuzmeju, pol na farno Czirkvo pol pako na Czeh da obernu, mesztra pako koy takovo delo imal bude polek vrednoszti dela Czeh szlobodno obirsasi vendar dasze Magistratuszu oglasiti ne zamude.

Articulus Cheterti

Nieden mester dva deticha dersati nemre, ako drugi mestri za detiche vu varaszu budu che ali adkud drugod doiduche dela imali budu, razno akobi Mester koy vnogo pogogyenoga dela imel, pak vech k takvom delu detichev potrebuval damusze nemaju zkratiti. Nieden tulikai mester vech nego iednoga dechaka vu navuk prieti nemre, nego da ieden naimeine pol letta vu navuku obdersi, y dok drugoga Szlobodno prime, Mester pako toga dechaka ima pogoditi chesz meszcz dan, y vu naipervom Szpravishu Czehu imaja pokazati y vu Skatulu ieden Rainiski dati, Dechak pako na oszlobagynu ieden Rainiski dati mora.

Articulus Peti

Nieden Mester deticha drugoga mestra, niti po obechainu vekse plache, ni po nikakvom drugom moduszu k szebi pozvati illiti premamiti neszme, to pako vuchinevszi ieden Rainiski vu Sztroszek Czeha kuliko guder krat vuchini vszigdar dati mora. Tuliky koy huder mester dechaka predi nego doszlsruzi szvojega goszpodara ksebi prime, ieden Rainiski platiti mora. Da pache ky deticha koy szuprot Czehu kay vszgreszi delat prime predi nego duguvaine illi pregreszenye nyegovo pri Czehu sze neprevidi, y neobszudi, tak ieden Rainiski na voiszku k oltaru Blaszene Devisze Marie dati mora.

Articulus Sesti

Nieden detich doklam mester neposztane, dela zvuna varaszu koteraszze mestrov dosztoi, prez znaina takoveh mestrov prieti nemre, koy pak to vuchini med mestre prieti sze nema, da pache ni med detichi obdersati sze nemore, razma koibisze koy takov pobolsati obechal y szpodobnu pokoru od mestrov podnesti hotel: kadamusze pokora davala bude Detich nieden polek biti nemre: Ako mester deticha na pogogyeno delo prime, dok sze guder delo nezgotovi detich od nyega oditi nemre, drugoch kastigu dersati mora.

Articulus Szedmi

Koy guder Mester ali detich hotoncze Chlovega ubie ali kay takvoga velikoga zla vuchini, takav na veke uz Czeha sztirati sze ima.

Articulus Oszmi

Kada Czehmester zbog kakvoga guder zroka druge mestre Szkupa zvati vuchini, ako koy mester prez zadovolnoga zroka na prvo zvaine nedoide, takov jednu marku vojszka, drugoch dve marke platiti mora, tretich: ako y vech krat k czehu doiti neche, iz Czeha tak dugo iztiratisz ima doklam sze z mestri ne poravna y za vuchineno nepokornoszt zadovolschinu ne da.

Articulus Deveti

Ako koy mester kada napunom Czeh Szkupa bude drugoga mestra Szramalnemi rechmi ospota illi obszani, takov onda dati Chetiri marke vojszka prez vszakoga otimaina ali szprichaina za Czeski Sztroszek pred vszemi mestri, kuliko guder krat tako spotati zachne, platiti mora.

Articulus Deszeti

Da kada Czehmester od Szucz a y Magistratisza zbog kakoveh Varaszekoh poslov oponeinen bude, da onda mestre Szkupa dozvati vuchini y nym poszel od Szucz na prvo dan obznani, koteri vu vszakem pravichnom y szlobodnom poszlu ali duguvainu Szucz pokorni budu dusni biti, koteri pako mester Naruchaine ali zapoved Czehmestrovu poszlunuti nebude hotel, ali od takvoga szpravischa osztane, tak jeden Rainski za gore imenuvani Oltar platiti ima.

Articulus Jedenaiszti

Kada koy mester vumre, meszterszka sena, ali dete, vszi mestri s Gaszdariczom y zevszemi detichi na szprevod mertvecza doiti moraju, po pokoru pako, dva voncza vszaki mester vu Skatulu dati mora, kak tulikay gda detich vumre, kada pako dete mesterszko vumre onda jeden novecz vszaki mester vu Skatulu dati ima.

Articulus Dvanaiszti

Nieden Mester deticha kakova falingo imajuchega koy neimre mestrio dobro ne razme na Delo prieti nemre, drugoch vahinensi dva funta vojszka platiti mora y poleg toga vszem mestrom Szprichatisze dusen bude.

Articulus Trinaiszti

Koteri guder mester Chloveka koteri pri drugom mestru kakvo parteko illiti delo kupiti hoche kszebi chkomai ali ochiveszto znal bude, takov polek szuda y nahagyana drugeh mestrov obirsaritisze ima.

Articulus Chetirinaiszti

Duge, kotere mestri y detichi med szobom imaju, ali akoje koy detich ali mester sztranzkomu kojemu dusen, do sest Rainiski Czehmester sposztareszemi slobodno szuditi more.

Articulus Petnaiszti

Kada koy detich sztranzski k varaszu zlusit ali dela iszkat doide, takga detichni domachi

gde mestrov poleg nebude zpodobno prieti y vu szvojem Sztanovanye navada lyuban izkazati budu dusni.

Articulus Sesnaiszti

Gda koy mester vumre, drugi mestri udoviczi za dobroga y vu mestry razumnoga deticha zkerbeti budu morali, y to tako dugo doklami vdovniszstvo obdersavala bude, kak pak zamus odite, koteri mester vu tom czehu nebude, tekovu mestriu birati nebude smela.

Articulus Szedemnaiszti

Koteri mester zgora napre danom birsagom nebi hotel pokoren biti, takav doklam guder neplati, deticha dersati ne bude zmel; koteri detich pako tem Birsagom nepokoren bi bil, takov zmed detichev ztiratisze ima, y delo mesterszko prepovedatimusze mora, doklam z pokornostiom mestrom volyu nenayde.

Articulus Oszemnaiszti

Akobi koi detich ali zluga szvojege Goszpodara, Gaszdariczu ali drusino zkakvemi merszkemi rechmi ospotal, ali kakvo nepriliko vuchinil, pak prez dopuschenia gospodarovoga otisel, za takvemsze mora piszati daga nigder na delo mesterszko niti na Czeh neprimu.

Articulus Devetnaiszti

Kada koy detich pri mestru dela, neszterga pako zgotovemi penezi naplatiti ne more, toga mora zdelom to je to zpartekom zadovoliti.

Articulus Dvadeszeti

Ako koy mester deticha od drugoga mestra premami y priszebija Chesz volyu toga mestra zadersi, y delatimu da, takav mester y z detichem zkupa iz Czeha ztiratisze ima, doklami guder pri drugeh mestri volyu nenaide.

Articulus Dvadeszetypervi

Koteri guder mester ali detich zevszeh oveh Articulusev, vu Czehu ali zvan Czeha zormehavalasze bude, ali kakve teszlive rechi szuproti govoril bude, takov prez vszake milosche z funta voiszka platiti bude dusen, koteroga voiszka polovicza za Czeh bude, polovicza pako farme Czirkve datisze mora.

Mi anda na takovo ponizno prapniu gore imenuvanega Sostarov y vargov koprivnichkeh milosztivno pozluhnyeno y prieto, pokeh dov y onak nikay rezcheno, nega dasze med nam podlosnem lyucztvom dika Bosia naipervo poveksava, potlam pako dober red vu Sivleniu obdersava, nyihove Czeske Articulusze vu oveh naszeh brigah zapriszane y osza vuinyh zadersava za prietne i sodobne prieliszmo, y za gore imenuvane Sostare y varge koprivnichke milosztivno potverdilizmo jakoszitom y zvedochanstvom oneh naszeh knig, na kotereh pechat nasza koteri kako kraly vugerszki dersimo viszi.

Dano po rokah naszeg vernoga y povolnoga viszokoga Goszpodina Groffa Ladiszlausa Adama Erdödy de Monyrokerek, Biskupa nitrianszkoga, Praposita szvete Margarethe devicze de Dömes, ottainoga naszega Tolnachnika, y po gore imenuvanom kralyevsztvu naszem vugerszkom dvora naszega vice Cancelariusza, vu kralyevsztvu naszem, dneva 20. juliusza leta 1723. kralyevsztva naszkega Rimszkoga, dvanaisztoga, spanyolszkoga, dvadeszetoga, Vugerszkoga pako i Czeskoga, letta trinasztoga.

Carolus
(potpis)

Ladislav Adamus Erdödy
(potpis)